

Kiriku Elu

Cesti katoliiklaste häälekandja

12/1993



Selles numbris muuhulgas:

- ☛ "Veritatis Splendor" - paavsti uus entsüklika
- ☛ Miks on paavstid moraali küsimustes sõna võtnud
- ☛ Paavsti orden Tartu katoliku koguduse liikmele
- ☛ Viimane osa Thomas Mertoni mõtisklustest üksinduses

Kiriku Elu 12/93

Eesti katoliiklaste häälekandja

Ilmus jaanuarist 1933 kuni juulini 1940.
Uuesti ilmub alates oktoobrist 1989.

Sisukord ja kalender	2
Piiskopi veerg	3
- piiskop Justo Mullor García	
"Veritatis Splendor"	4
Paavsti uus entsüklika	
räägib tõest ja moraalist	
- piiskop Paul Verschuren	
Usu ja moraali suhe Piiblis ja	6
kiriku ajaloos	
- isa Rein Õunapuu	
Vabadus ja tõde	9
Lühikokkuvõte paavsti uuest	
entsüklikast "Veritatis Splendor"	
- dr. Bernhard Fraling ja	
dr. Bernhard Still	
Mõtisklusi üksinduses	12
- isa Thomas Merton	
Paavsti orden Tartu katoliiklasele -	16
intervjuu Felix Wąsowicziga	
- Toivo Reitalu	
Uskuda Kristusesse	18
- isa Mieczyslaw Malinski	
Uudiseid katoliiklikust maailmast	22

Esikaanel: Autasustatud Felix Wąsowicz.

"Kiriku Elu" nr 12(140) 1993. Katoliku kiriku väljaanne.
Ilmub 12 numbrit aastas, vahelduva sagedusega.
Toimetaja preester Rein Õunapuu.
Toimetuse aadress: Vene tn 18 EE-0001 TALLINN
telefon (372-2) 446367

Trükitöö: AS Terbo Ltd., Rävåla pst. 8 TALLINN

Kalender ja lugemised

"Kiriku Elu" väljaandel
on ilmunud taskuformaadis

Kiriku Elu
Eesti katoliiklaste häälekandja

1994 Katoliku kiriku kalender

Kalendrist leiata:

- pühakirjalugemised aasta kõigiks päevadeks,
- kirikupühad ja mälestuspäevad,
- katoliku kiriku tähtsamad aadresseid Eestis,
- jumalateenistuste toimumise ajad kogudustes,
- tagakaanel tabelkalender 1994.

Kalendrid saab koguduste vaimulikeit.

Püha Aujärje esindus Baltikumis

Eesti apostellik administraator
Ülempiiskop Justo Mullor García
nõunik isa Mario Cassari
Koskluskos 28, 2001 VILNIUS, Lietuva
telefon 8-0122-22 36 96

Tallinna Peeter-Pauli kogudus**Vene tn 18; 0001 TALLINN****telefon (22) 44 63 67**

Isa Rein Ounapuu

- P 10.00 poolakeelne missa
11.30 eestikeelne missa
T 17.30 venekeelne missa
18.00 eestikeelne missa
K 9.00 ladinakeelne missa
N 17.30 poolakeelne missa
18.00 eestikeelne missa
R 9.00 ladinakeelne missa
18.00 eestikeelne missa
L 9.00 ladinakeelne missa
18.00 ladinakeelne lauldav missa
Iga kuu 1. laup. leedukeelne missa 17.00

Pämu: Pühapäeviti kell 16.00 missa
Pämu Eliisabeti (lut.) kiriku kabelis

Tartu p. Neitsi Maarja kogudus**Veski tn 3; 2400 TARTU****telefon (234) 34 235**kogudusepreester Isa Väino Niitvägi
vilkaar Isa Zbigniew Pilat

- P 9.30 poolakeelne missa
11.00 eestikeelne missa
E 8.00 eestikeelne missa
18.00 vesper ja roospärg
T 18.00 eestikeelne missa
Kolmapäevast Reedeni:
8.00 eestikeelne missa
18.00 vesper ja roospärg
L 18.00 ladinakeelne missa

Valga: Pühapäeviti kell 15.00 missa
Valga Jaani (lut.) kiriku käärkambris

Ahtme katoliku kogudus**Sõpruse tn 82; 2020 AHTME****telefon (233) 34 003**

Isa Augustinus Loska OFM

- P 10.00 poolakeelne tunnipalved
11.00 poolakeelne missa
Esmaspäevast Reedeni:
15.30 poolakeelne roospärg
16.00 poolakeelne missa
L 14.00 laste usuõpetuse tund
15.00 venekeelne missa

Narva: Pühapäeviti kell 15.00 missa
luterlikus kabel-kirikus Kreenholmi 22

Tegeva armastuse saadikud**Endla 33-10, 0001 TALLINN****telefon (22) 45 15 06**

Ülemõde Stanisljeff

- K ja R 7.00 missa
P, E, K, R 18.00 adoratsioon
T, N, L 7.00 adoratsioon

Missale ja adoratsiooniale on kõik teretulnud!

Piiskopi veerg ...

Armsad vennad ja õed,

1994. aasta on ÜRO poolt kuulutatud rahvusvaheliseks perekonna-aastaks. Ka paavst on oma ülemaailmseks rahupäevaks kirjutatud läkituse pühendanud perekonnale. Selles rõhutab ta, et "rahu kogu inimkonna jaoks saab alguse perekonnast".

Seepärast, kirjutades teile minu esimest kirja sel aastal, mõtlen ma meie katoliiklike perekondade peale ja kõigile peredele Eestis. Peale selle, et perekond on armastuse pühamu, peab ta ka olema koht, kus saadakse rahuõpetust oma maa ja kogu maailma hüvanguks. Jumal teab, kuiväga on vaja rahu nii sellel maal kui kogu maailmas. Rahu on vaja sellele maale, sest vaadatamata tema juhtide ja kodanike pingutustele, tulenevalt igati õiguspärasest iseseisvusest, tuleb iga päev kokku puutuda kasvuraskustega: sotsiaalsete ja majanduslike probleemidega, mille on kaasa toonud üleminek kollektiivmajanduselt vabaturmajandusele, rahvusvahemuste probleemidega, naabermaal Venemaal toimivate poliitiliste muutustega kaasnevate probleemidega. Maailm vajab rahu, sest palju on konfliktikohtedeid, kus valatakse verd - meie vendade verd: endised Jugoslaavia alad, Gruusia ning teised NSVL endised vabariigid, Angoola, paljud Kesk-Ameerika ja Aasia riigid.

Kutsun üles teie perekondi, sest need on kristlikud perekonnad, et nad tõstaksid oma kodumaal au sisse need väärtused, millele põhineb rahu: vastastikune austus abikaasade vahel, laste ja vanemate vahel, aus ja tundeline dialoog, kannatlikkus ja usk üksteisesse; kui vajalik, siis andestamine, ning teise heaolu enda omast kõrgemale asetamine. Oma läkituses on paavst rõhutanud, et "selliseid väärtusi tuleb, lisaks õpetamisele, ka tegudega kinnitada". Nii on kristlik perekond koduste väärtushinnangute kooliks ning oma olemuselt ka apostolaadiühendus. Perekond, kus on vanemad, lapsed, vanavanemad, kõik nad koos moodustavad "apostlite ühenduse".

Oma läkituses ülemaailmse rahupäeva puhul meenutab Johannes Paulus II, et "Kirik on kodu ja perekond kõigi jaoks". Keegi ei pea ennast tundma võõrana piiskopile, preestritele, katoliiklaste kogudustele. Vahel võime me kas isiklikult või üheskoos anda, mida meilt palutakse: materiaalet abi, moraalselt toetust, oma vaba aega. Vahetevahel tundub see meile võimatu, sest meil ei ole pakkuda materiaalselt abi, meid ennast vaevavad kahtlused, meil endil on hulgaliselt lahendamata probleeme. Siiski võime alati kinkida naeratuse, näidata oma valmisolekut aidata, võidelda kiusatusega keelduda abist, olla üle oma pahast tujust, sest me ei tohi unustada, et räägime oma vennaga Kristuses.

Esimeses kirjas, mille ma teile kirjutasin, võrdlesin ma kirikut perekonnaga. Sellel ülemaailmsel perekonna-aastal peaksime iga päev meenutama meie katoliiklikke kodukoldeid, kus inimesed üksteist armastavad, mõistavad, aitavad ja julgustavad, sest nad on sündinud abielu sakramendist, mitte lihtsalt lepingust.

+ Justo Mullor García

“Veritatis Splendor”

Paavsti uus entsüklika räägib tõest ja moraalist

piiskop Paul M. Verschuren

Meie paavst Johannes Paulus II avaldas oktoobrikuus entsüklika, millel on kaunis nimi, “Veritatis Splendor” ehk “Tõe sära”.

See dokument käsitleb hea ja kurja allikaid inimeste elus, ning selgitab katoliku kiriku õpetust alal, mida me kutsume kiriku moraaliõpetuseks. (*Entsüklika kokkuvõte on avaldatud lk. 9-11. -toim.*)

Entsüklika on põhjalik, ja sellest aru saada pole väga lihtne. Ajakirjandus kritiseeris paavsti ringkirja väga usinalt ja karmilt juba enne selle ilmumist.

Ka Soome teabevahendid on olnud agarad, eriti kristlik nädalaleht “Kotimaa” (“Kodumaa”, -*Soome luterlaste suurim ajaleht. -toim.*). See nimetas paavsti kirja “õuduste teoloogiaks arengumaadele” ja “hoobiks kiriku uuendajate vastu”. Kirjutajad olid arvatavasti pidanud entsüklika eesmärgiks seda, et keelatakse kõik teod, mis kuidagi liituvad seksuaalsusega.

Tegelikult ei käsitle paavsti ringkiri kristliku moraaliõpetuse üksikuid küsimusi. Vaid möödamindes, näitena millestki palju sügavamast, mainitakse nimepidi seda ülekohut, mis võib seostuda seksuaalsusega, poliitikaga, majanduseluga ja rahvaste kooseksisteerimisega. Ülal-

mainitud lehes ilmunud artikli kirjutaja kas ei ole seda dokumenti üldse lugenud, või ei ole ta sellest aru saanud.

Millega on siis selle entsüklika näol tegemist? Kirja lähtepunktiks on paavsti mure nähtuse pärast, mida teiegi tunnete. Lühidalt võiks seda ilmingut kirjeldada nii, et inimlikud põhiväärtused ja moraalipõhimõtted on kaotamas oma tähtsust. Te võite näha seda oma ühiskonnas. Riik püüab säilitada korda ja lahendada päevaprobleeme, kuid selgetest eesmärkidest ja ühiskonna väärtustest kuuleme vähe. Seetõttu on suund ebaselge ja kõhklev tööpoliitika, põgenike küsimuses, rahandusprobleemides, usu ja poliitika suhetes. Vaakum tundub olevat juba nii suur, et valitsus otsib abi eetikakomisjonilt. Euroopa tasandil pole lugu parem. Üks näide selle kohta saadi, kui (kahjuks Soome poolt esitatud) ettepanek vaba abordi lubamiseks Euroopas lükati Strassbourgis tagasi vaid väikese häälteenamusega.

Sama nähtus elu põhiväärtuste vähesest tähtsusest tundub mõjutavat ka inimeste isiklikku elu. Teabevahendid on toonud andmeid Soome noorte teadmatuses küsimustes, kust nad tulevad, miks nad elavad, kes nad on. Siinkohal võiks küsida, kes peaks olema see, kes räägib noortele enese vaoshoidmisest, distsipliinist, elu ristist, ohverdumisest.

Niisugused nähtused, mis õnneks ei puuduta kõiki, moodustavad üheskoos selle põhjuse, miks paavst kirjutas entsüklika tõe särast. Need põhjused seletavad, miks ta üha uuesti esitab inimese elu peamiseks lähtekohaks usu Jumalasse, Jumalasse, kes on kõige algus ja lõpp.

Paavsti ringkiri pakub vastuse küsimusele mis on hea ja mis on halb põhimõttelisel tasandil. See seletab, missugused allikad on meie käsutuses, kui inimene tahab teada, kas see, mida ta kavatseb teha, on hea või halb. Paavst räägib vabadusest, mis leiab oma piirid tõest, ta selgitab südametunnistuse tähendust, ta valgustab inimlike tegude struktuuri. Ta mainib kiriku õpetusameti ülesannet. Eriliselt ammutab ta kogu oma sõnumi Piiblist ja võtab lähtekohaks noore mehe küsimuse Jeesusele: “Mis head ma peaksin tegema, et saaksin igavese elu?” ning Jeesuse vastuse “Kui sa tahad minna elu sisse, siis pea käske: ära tappa, ära riku abielu, ära varasta, ära anna valetunnistust, austa oma isa ja ema ning armasta oma ligimest nagu iseennast.” Jeesuse ja noore mehe vaheline kõnelus annab paavst teema, et arutleda Piibli sõnumi üle meie jaoks kirjutatud kirjs.

Kuigi ma ei arva, et olen kõigest uues entsüklikas aru saanud, julgen siiski öelda: paavsti kirja sügavaim mõte on selles, et ta julgustab meid,

üksikisikutena, kuid ka koguduste ja piiskopkondadena, esitama evangeliumi nooruki kombel küsimuse: mis head ma peaksin tegema, et saaksin igavese elu? Ta kutsub meid üles võtma omaks selle alandliku eluvaate, kus inimene tunnistab, et ta vajab valgustust ja abi oma elu teel: mis head ma peaksin tegema?

Rumal vastab sellele, et keegi ei peaks talle ütlemata, mis on hea või halb - selle üle ta otsustab ise. Itaalia presidendil, kes mind Helsingis olles külastas, oli hoopis teistsugune vaade elule. Ta ütles: "... mul on vaid üks eesmärk: täita Jumala taht." Püha Thomas Aquinost on omakorda teinud kokkuvõtte sellest, mida inimese eluks vaja on: "Inimene peab teadma, mida tuleb uskuda, mida teada, mida tuleb teada ja tahta, ning mida tuleb teha."

Mis head ma peaksin tegema, et saaksin igavese elu? Sellele küsimusele vastab paavsti ringkiri Piibli valguses, mõistuse abil, kiriku traditsiooni vaimus ja õpetusameti kindlusega. Kõikide muutuste keskel pakub entsüklika inimesele selge ja kindla aluse tema elurännakul.

Kirja lõpus räägib paavst neitsi Maarjale, halastuse emale ja kristliku vabaduse eeskujule. Ta meenutab meile, et kiriku moraaliõpetus on lõppude lõpuks väga lihtne, sest see ei ole midagi muud kui Kristuse järgimine ja tema headuse vastuvõtmine. Paavst palub Maarjalt, et usklike moraalses elus säraks Jeesuse toodud tõde Jumala auks.

(Toimetuselt. Ülaltoodud artikkel on kirjutatud algselt jutlusena, mille piiskop Verschuren entsüklika ilmutamise järel pidas mitmes Soome katoliku koguduses. See tõttu puudutavad siin toodud näiteid peamiselt Soome olusid, kuid intelligentne lugeja oskab küllap väga lihtsalt samu nähtusi ka Eesti elus leida ja näha.)



☐ Rühm soome katoliiklasi paavsti Eesti-visitidi päeval Tallinnas. Artikli autor hoiab lipu parempoolset nurka. Foto: Magnus Löfving.

Armsad sõbrad Eestimaal,

Jeesuse sünn on kõige võimsam lootuse märk, mille Jumal on inimestele andnud. Kuigi valgus, mida see märk kannab, tuhmub vahel inimeste - mõnikord isegi Kristuse nimel - tekitatud ebaõigluse ja ülekohtu tõttu, ei saa lootuse valgust ennast enam maailmast täiesti kaotada. See kes otsib, leiab selle valguse ka oma südamest, ning näeb tema jõudu.

Soovides teile õnnistatud Jõulupühi, palun, et te rahulikult, vabal hetkel mõtisklesite kauni palve üle, mille apostel Paulus saatis efeslastele. Selles palub ta kristlastele "nägemise vaimu", et nad näeksid, "mis lootus see on, milleks ta teid on kutsunud" (vrd. Ef 1,17-20). Seda nägemise vaimu vajame, kui läheneme Jõulude saladusele. Neid sisemisi silmi peame kasutama, kui alandlikena, lapsele omases usus, vaatame sõimes lebavat maailma Lunastajat. Häid Jõulupühi teile.

+ Paul Verschuren

Usu ja moraali suhe piiblis ja kiriku ajaloo

Miks võtavad paavstid sõna moraali küsimustes?

Religioon annab inimesele võimuse leida vastukaal surelikkusele, et elul siin maailmas oleks mõte. Just religioon (või halvemal juhul selle surrogaat) annab inimesele põhimõtted, mille alusel ta kujundab välja oma moraali.

Usus omaksvõetud religioossed tõed avaldavad inimese elule reaalsel mõju moraali kaudu, mis ongi teisisõnu eetiliselt äratuntud ja tegudes realiseerunud tõde.

Kas usku ja moraali on võimalik lahutada?

Selle küsimuse lahtimõtestamine on eriti aktuaalne Eestis, luterliku traditsiooniga maal. Võtame siinkohal aluseks Martin Lutheri selleteemalise tuntud teesi: "Inimene saab õndsaks ainult usust ja mitte tegudest." Niisuguse formuleeringu järel tuleks kohe küsida, mida tähendab sõna "usk". Usku ei saa mõista ainult üksi mingi inimväliste ilmutusena, sest keegi peab ju ka "uskuma jääma". Järelikult tekib usk teatud mõtetegevuse tagajärjel, ning on seega samuti tegu. Kui pöördume nüüd tagasi eeltoodud tsitaadi juurde, on tulemuseks nonsens: inimene saab õndsaks tegudest, mitte tegudest.

Nii usk ilma tegudeta kui teod ilma motivatsioonita on ühtviisi surnud. Iga tegevus põhineb usul, mille väljakujundamiseks on nähtud vähem või rohkem vaeva; iga moraal kasvab välja eetikast. Jeesuski ei saanud oma "armastuse käsku" formulee-

rida teisiti kui ainult kaheosalisena: armastusena Jumala vastu ja armastusena inimese - iseenda ja ligimese - vastu. Usk, moraal, kanooniline õigus ja kõik muud vaimulikud distsipliinid lähtuvad armastusest ja suubuvad armastusse.

Luther ise võis pidada oma sententsi sisuks parafraasi Jeesuse sõnadele: "Otsige kõigepealt Jumalariiki, kõike muud saate peale selle!". Ilmselt pidas ta moraali usu kõrvalproduktiks - kes tõesti usub, teeb õigeid tegusid ilma et ta neid märkaks ja oskaks nende eest juba siin maailmas palga kätte saada. Sest on ju palju neidki, kelle usk toitub ainult siinilmsetest saavutustest, kes on ammu unustanud elava kontakti Jumalaga ja hakanud lootma ainult omaenda teenete peale; kui saatus toob rohkem läbikukkumisi kui edusamme, siis heidavad nad meelt ja kaotavad lootuse.

Taevariiki saamine ei ole siiski sirgjooneline liikumine punktist A punkti B. Ülemäärane lootmine kas siis ainult oma tegudele või pelgalt usule on Jumala kiusamine, sest maailm püsib äärmuste tasakaalul. Sama teema on taustaks Iiobi raamatule, ja tegelikult ka Kristuse enda missioonile: inimese suurus seisneb võimes oma kohus ära tunda ja seda täita ning näha edusammudes ja kaotustes Jumala tahet. Inimene peab hindama oma teeneid, kuid arvestama alati võimalusega, et Jumal võib hinnata teisiti.

Neile, kes eeltoodust suuremat midagi aru ei saanud ...

... neile on paavsti seisukohavõttude jälgimine eriti tähtis. Igast mõttesterast võib õppida midagi vajalikku - kuid seejuures ei tohi unustada, et on suur vahe sellel, mis on määratud kitsalt teadlastele ja mis kogu kirikule.

Peab tunnistama, et Lutheri eelkäsitatud tsitaadi positiivset tõlgendusvõimalust on üsna raske tabada. Paavst - kirikujuht - aga vastutab kiriku sõnumi arusaadavuse eest, ja peab valvama, **et kõik väljaõeldu oleks üheselt mõistetav, ja et erandit ei pakutaks reegli pähe.**

Paavsti üheks peamiseks ülesandeks on kiriku moraalsete väärtuste kaitsmine, sest kirik püsib eelkõige neil moraalitõdedel, mis on sajandite proovile vastu pannud. Kui keegi tuleb välja halvastipõhjendatud teooria või üldistusega, on paavsti kohus keelata oma kiriku liikmetel seda vastu võtta.

Samas pole uurimine ja uute perspektiivide otsimine keelatud. Siiski tasub meeles pidada üht lihtsat võrdpilti: kui kõik reisijad kogunevad korruga vastu laeva üht parrast, läheb laev ümber. Neid, kes sooviksid kõikvõimalike eksperimentidega kätt proovida, on paraku alati rohkem kui neid, kes on võimelised oma tegude eest vastutama. Kui aga kirik ütleks, et kõik on lubatud, siis poleks teda ennast ju enam vaja.

Vana ja Uue Testamendi erinevused usu ja moraaliseisukohast

Esiteks tuleb märkida, et Iisraeli rahva religioon oli omal ajal suureks revolutsiooniks teiste rahvaste keskel. Egiptuse, Kreeka ja Rooma religioonide jumalaks oli tegelikult paratamatus, mis valitses inimese näo järgi loodud jumalaid - personifitseeritud loodusjõude -, kellega sooviti olla liidus ja kelle viha vaigistamiseks toodi ohvreid. Iisraeli Jumal on aga "äraostetamatu" Jumal, kellel on oma, selgelt väljendatud tahe ja tulevikuplaan.

Vana Testamendi Jumal ei ole enam riigi käepikendus, kelle abil riik võiks lisaks oma kodanike ihule valitseda ka nende hinge, vaid vastupidi - Iisraeli teokraatiline riik on loodud algusest peale ajalugu valitseva Jumala tööriistaks.

Vana Testamendi võtmesõnaks on **seadus**, mille tuumaks on Moosesele Siinai mäel antud käsulauad. VT seaduste kogu on oma tüübilt riigiseadus, mis annab eelised saatuse poolt maise õnne, tervise ja varaga õnnistatud inimestele. Seaduse vastu eksinut karistatakse trahvidega, raskete eksimuste korral surmaga. Niisugune seadustik lähtub küll Jumala käskudest, mille seast me leiame ka armastuse käsu (5 Mo 6,4), kuid on loodud vaid selleks, et reguleerida iga israelliidi suhet oma ligimesse, jumalarahva ühiskonda ja nn. paganarahvastesse.

Lisaks neljanda Moosese raamatu seadustele, mis puudutavad preestrid ja ohvritalitust, toob viies Moosese raamat ära ka kriminaalseadused (mille objektiks on muuhulgas ka usutööd - 4 Mo 15,32-36) ja seadused riigivalitsemisest (5 Mo 17). Rõhuasetus ühiskonda reguleerivale seadusele jättis, eriti kuningriigi ajastul (I-VI saj eKr), valitsejatele head võimalused täita ainult seaduse kirjatähte.

Ainsaks vastukaaluks valitsejate omavolile oli prohvetite institutsioon. Ametlik Leevi soost vaimlikkond seisis valitsejale liiga lähedal, et teda kritiseerida; prohvetite hulgas aga ei olnud teadaolevatel andmetel ühtegi preestrit ega leviti. Seepärast pole sugugi juhuslik, et viienda Moosese raamatus ära tootud prohvetiseadus (5 Mo 18, 15-22) on sisuliselt ettekuulutus Messiast, kes on oma funktsioonilt prohvet, mitte kuningas või endas poliitilist ja religioosset võimu ühendav Moosese tüüpi kohtumõistja.

Uue Testamendi õpetuse võtmesõnaks ei ole enam seadus, vaid **armastus**, mis saab mõtte Kristuse surnuist ülestõusmise kaudu. Nüüd pole eesmärgiks enam maine õnn, vaid igavene õndsus. Seetõttu muutuvad ebaoluliseks paljud välispidised asjad - rikkus ja laste rohkus, viibimine töötatud maal. Saatuse poolt soovitud inimene ei saa rahulduda enam oma positsiooniga, mille saavutamiseks ta pole vaeva näinud, ja seaduse täitmisega teise inimese silmade jaoks, vaid peab oma tegusid hindama Jumala tõe valgusel - kellele on palju antud, sellelt nõutakse palju.

Kristus ise lahutab kiriku riigist, kui ta vastab variseride küsimusele, kas keisrile tuleb maksu maksta või mitte. Riigi ees peab inimene täitma oma kodanikukohust, maksma maksu, teenima vajaduse korral sõjaväes (Jeesus ei käskinud sõduritel ametit maha panna), eriti kaitseväes - kuid muus pole riigil inimese üle õigust. Südametunnistus kuulub ainult Jumalale, ja selle üle pole ühelgi maisel võimul meelevalda. Kristus keelab religiooselt õigustatud surmanuhtluse, sest keegi pole patuta, et tõsta esimene kivi teise inimese surnuksviskamiseks. Samas näitab Jeesus oma eeskujuga, et passiivne võitlus, milles ülekohut pigem kannatatakse kui seisatakse sellele jõuga vastu, on palju efektiivsem.

Kiriku moraliõpetus läbi ajaloo

Uue Testamendi sõnum on adresseeritud eelkõige üksikisikule ja alles seejärel ühiskonnale, ning just seetõttu haarab ta usku ja sellest lähtuvat moraalit palju sügavamalt. Eriti selgelt tuleb see esile pärast Kristuse taevasseminemist ja Nelipühi, kui apostlite põhitähelepanu kesken-dub just usu- ja moraalitõdedele. Apostlid ei kasuta enam allegoorilist ja poeetilist stiili, mille tagant laseks tõe end aimata, vaid kirjutavad otse ja teadaolevatele adressaatidele. Ka kirikuõiguse küsimustest leiavad käsitlemist eelkõige need, mis puudutavad isiku moraalset palet - nõudmised vaimulikele, abieluprobleemid, hoiatused eksiõpetuste eest, karistused, mille kõrgeimaks määraks on kogudusest väljaarvamine.

Vaimulike eri pühitsusastmega kaasnevad funktsioonid, jumalateenistuste täpne kord jne. hakkavad arenema kristlaste tagakiusamiste lõppedes, IV sajandi alguses. Tagakiusamiste lõppemisega koos tulevad aga uued probleemid: kirik peab reguleerima oma suhted riigiga. Tekib vajadus ühiskondliku kirikuõiguse järgi; kirik jaguneb kogudusteks, kogudustest moodustuvad piiskopkonnad. Paavst tülitseb ilmalike valitsejatega piiskoppide nimetamise õiguse pärast ja võitleb vaimuliku ameti müüdavuse vastu. Rahvasterändamise ja vallutusretkede tormides tekib paavsti ümber kirikuriik, ja ühtlasi vajadus korraldada selle valitsemist paralleelselt kiriku haldamisega kogu maailmas.

Keskaja paavstid püüdsid tõestada vaimuliku võimu ülemust maise võimu suhtes ja pretendeerisid maailmavalitsemisele, kuid niisugune taotlus osutus peagi ebareaalseks, kuna toetus ainult vaimulikule autoriteedile. Paavste mõrvati sageli, ja peaaegu seitsekümmend aastat veetsid paavstid "Avignoni vangipõlves". Hiliskeskaja paavstid pole eriti tugevad poliitikud ning tegele-

vad rohkem kunstikogumise ja Rooma linna "maapealseks paradiisiks" ehitamisega. Reformatsioonijärgsed paavstid on ametis lagunema hakanud kiriku kooshoidmisega. Mõni sajand hiljem kaotab paavst oma ilmaliku võimu sootuks, 59 aastat hiljem aga luuakse vaimulik autoriteedil ja ainult sellel püsiv Vatikani pisiriik. (Vt ka KE 9/93).

Paralleelselt kirikupoliitika ning usuõpetuslike küsimustega võtavad paavstid Kristuse eeskujul sõna ka **moraali** küsimustes. Nad võitlevad abielu lahutamatus eest ning liigkasuvõtmise ja orjapidamise vastu, keelavad ametivõimudel kurjategijatelt piinamisega ülestunnistust välja pigistada, mõistavad hukka tahtliku nurisunnituse ja masturbatsiooni. Esimene kristlik aastuhat kulgeb peamiselt usutõdede selgitamise tähe all ja moraalil küsimused hõlmavad paavstide dokumentidest vaid väikse osa. Ometi ei vähenda see Peetruse ametijärglaste moraalil puudutavate seisukohtade kaalu.

Teise aastatuhande alguses pälvid paavstide kestvat tähelepanu kristliku abielu probleemid ja pihsakramendi korraldus. Lutheri reformatsioonist põhjustatud vastureformatsioonilaine toob ka moraalil küsimused varasemast sagedamini kõneaineks. Paavst Paulus III poolt 1542. aastal loodud inkvisitsioonikirikuriigi ministeerium, mis hiljem saab uue nime "Sanctum Officium", annab paavsti volitusel autoriteetse hinnangu muuhulgas ka paljudele moraalil valdkonda kuuluvatele probleemidele. Võibolla mõjutab rooma-katoliku kiriku moraalikäsitus aga kõige rohkem moraaliteoloogia kui omaette distsipliini loomine XVI sajandil; sellest saab alguse kiriku selgepiiriline moraalikäsitus.

Esimene paavsti poolt kirjutatud ulatuslik ja süstemaatiline seisukohavõtt moraalil küsimustes sisaldub paavst Pius IX-da "Syllabus'es" (1864), kus võetakse kokku rat-

sionalismi kõik nuhtlused. Esimene entsüklika, mis on tervenisti pühendatud moraalil - konkreetset juhul abielu - küsimustele, "Arcanum divinae sapientiae", ilmub Leo XIII sulest 1880. Siia võib lisada veel esimese entsüklika kiriku sotsiaaldoktriinist - "Rerum novarum" (Leo XIII, 1891. a.) ja entsüklika "Divini illius magistri" kristlikust kasvatuses ja perekonnast (Pius XI, 1929. a.). Lühikäsitte paavstide kirjutistest viimase saja aasta jooksul annab Kiriku elu nr. 4/93.

Miks on paavsti sõnavõttud tänapäeval eriti olulised

Üks meie maailma ühiskondlikku arengut kõige rohkem muutnud tegur on info levimise järjest suurenev kiirus. Samal ajal kui kogu maailm on muutumas üheks suureks elutoaks, mille ühest servast teise jõuab uudistetulv loetud sekundite jooksul - samal ajal on inimeste reaalsustaju üha enam ähmastumas ning muutumas sõltuvaks teabevahendites ettesöödetavast infost, mis aga sõltub omakorda peaaegu saja-protsendiliselt kommertskaalutlustest. Infohulga - mida keegi ei suuda enam haarata - maht on enda teelt pühkimas analüüsi, vaatamängulisus ja ajaviide on välja tõrjumast kriitikameelt ja mõtlemisvõimet.

Nii olemegi jõudnud nähtusteni, et üks rikas telekanal võib osta ära terve sõja ja teha sellest järgnevate osadega seebiooperi; kogu Euroopa nina all elavad tuhandet inimesed üle kirjeldamatuid õudusi ja ülekohtu, kuid enamik kaasinimestest "vahetab siinkohal kanalit". Ja keegi ei jaksa enam nende ilmingute üle isegi imestada. Kuna inimesi on üha raskem millegagi üllatada, sisaldab üha suurem osa filmidest, videotest, kunstist, kirjandusest ja muusikast vägivalda ja vastutustundetut seksuaalsuse ideid - seda muidugi puhtalt tulusaamise lootuses, ilma et tegijad pruugiksid oma sõnumise uskuda või seda isegi teadvusta-

da. Uued põlvkonnad, keda keegi pole õpetanud elunähtuste üle kriitiliselt mõtlema, omandavad aga niisuguse ellusuhtumise juba normina.

Kiiresti muutuv maailm ja moraalsete väärtuste kriis sunnivad kirikut uute nähtuste suhtes üha operatiivsemalt reageerima. Paavsti seisukohavõttud moraalil küsimustes on tänapäeval eriti teretulnud, ja mitte ainult katoliiklastele.

Demokraatia arengu tõttu pole maailmas enam peaaegu ühtegi ülemaailmselt tunnustatud autoriteediga institutsiooni, mille seisukoht sõltuks millestki muust kui valijate tahtest. **Paavst on saamas maailma südametunnistuseks, kelle kohuseks on kuulutada tõde ka ebamugavates ja meelepaha tekitavates moraalil küsimustes.** Kui tuleme tagasi artikli algul toodud võrdluse juurde, siis ripub praegu suur osa inimkonda enesetapjaliku kirega rooliratta ühe pulga küljes ja sõidab hõisete saatel veekeerise suunas. Et laeva teekonda veidikegi muuta, peab keegi püüdma rooli täiest jõust teisele poole rebida. Seda peame meie kui katoliiklased endale teadvustama, kui meid vahel "niisuguse vanameelse paavsti pärast" häbistada püütakse.

Muidugi, meil endil peab säilima terve kriitikameel ka paavsti ja kiriku suhtes, kuid seejuures peame me püüdma võimalikult avaralt maailma näha. Igal juhul peab meie kriitika olema kantud armastusest, ja kahjuks ei tule meile ka see, kui mõtiskleme vahel kuulekuse positiivsete külgede üle.

Eelpooltoodu kohta on kõige aktuaalsemaks näiteks poleemika Johannes Paulus II viimase entsüklika ümber, mida kajastavad artiklid lehekülgedel 4-11. Roomakatoliku kiriku seisukohti moraalil küsimustes vaadelgem aga ka edaspidi, meie ajalehe järgmistes numbrites.

isa Rein Õunapuu

Vabadus ja tõde

Tagasihoidlik juhtnõor paavst Johannes Paulus II entsüklika "Veritatis splendor" ("Tõe sära") lugemiseks

dr. Bernhard Fraling ja dr. Bernhard Still

I Entsüklika sisu ja vorm

Entsüklika teemaks on mõtted *Kiriku moraaliõpetuse kohta üldse* (n. 4), s.t. mitte niivõrd see või teine kõlbelse elu üksikküsimus, vaid katoliku moraaliõpetuse põhiküsimused ja alused ise.

Entsüklika eesmärki võlks sõnastada järgmiselt: meelde tuletada mõningaid katoliku kiriku õpetuse fundamentaalseid tõdesid, mida tänapäeval ähvardab oht saada võltsitud ja maha saladud (n. 4).

Entsüklikas "*Humanae vitae*" (kirjutatud Paulus VI poolt 1967. aastal. -toim.) esitatud seksuaalelu normide kohta ei lisa "Veritatis splendor" midagi uut. "*Humanae vitae*'t" tsiteeritakse üks kord äärmiselt üldises seoses (n. 80), ja ka muidu ei ole suguelu küsimused erinevalt avalikkuse ootustest enne uue entsüklika ilmumist - omaette arutluse objektiks. Neid küsimusi

puudutatakse ainult üks kord, ja nimelt seal, kus entsüklika käsitleb üksikasjaliselt biologistlikke, täpsemalt naturalistlikke, arusaamu inimloomusest (n. 47).

Entsüklika eesmärk. Entsüklika, mis ikka ja jälle viitab kõlbelse elu küsimuste süstemaatilisele esitamisele hiljuti ilmunud "*Katoliku Kiriku Katekismuses*", käsitleb eelkõige kiriku moraaliõpetuse põhiküsimusi (n. 5)* ja seega juba pikemat aega vaidluse all olnud probleeme, mis vajavad selgitust. Entsüklika üheks juhtmõtteks on: jäägu "terve õpetus" (2 Tim 4,3) puutumata. Paavst ei karda nimetada käesolevat olukorda "tõeliseks kriisiks" (n. 5).

Seega on entsüklika taotlus esitada Pühakirjale ja elavale apostellikule pärimusele põhinevat moraaliõpetust ning samaaegselt ära näidata selle õpetuse vastu suunatud väidete olemust (n. 5). Praktiliselt tähendab see, et entsüklika vaatleb ja esitab hinnangu mõningatele moraalliteoloogia praeguseaegsetele tendentsidele (n. 115).

* Silin ja edaspidi tähistab kursivkirjas lõik, mille lõpus on sulgudes number, otsesest tsitaatist kõnealolevast entsüklikast. -toim.

Entsüklika **adressaadiks** on kõik katoliku kiriku piiskopid, kellele on tehtud ülesandeks ühes paavstiga silmas pidada ja valvata, et "tervet õpetust" (1 Tim 1,10) õpetataks ka kõlbelse elu küsimustes. Oma karjaseameti jõul ja nõul peavad piiskopid püüdma usklike kaitsta kõikide kõlbelist elu puudutavate valeõpetuste eest.

Selles püüdluses on kiriku piiskopid üheskoos Peetruse ametijärglastega usklike kõrval, saates ja juhtides neid oma õpetajaametis, ning leides üha uusi võimalusi väljendada armastust ja halastust, et pöörduda mitte ainult usklike, vaid kõigi hea tahtega inimeste poole. (n. 3)

Entsüklika **juhtmõte**, mis läbib seda nagu "cantus firmus", on **vabadus** ja vabaduse vältimatu ja olemuslik kuulumine tõe juurde (n. 4). Entsüklika käsitleb vabadust kui tões olevat ja tõest pärinevat, sest teistsugust vabadust ei saagi olla. Vabadus, mis oma nime väärib, elab suhtes ja suhtest tõega, ilma milleta ta ei saa olla tema ise - ja seda mitte juhuse tõttu, vaid olemuslikult.

**Entsüklika ei jäta mingit kahtlust, et elu kõlbelisus ole-
neb vabaduse suhtest tõega. Just see, et seda suhet peetakse viimasel ajal küsitavaks, annab paavstile põhjust tõe ja vabaduse teemal sõna võtta.** (Toimetaja rõhutus).

Teemad ja teesid. Entsüklika selgestruktuuriline mõttearendus - avaneb kolmes peatükis, millest esimene avab, kasutades Jeesuse vestlust rikka noormehega (Mt 19), lugejale moraaliküsimuse dimensioonid, teine moodustab entsüklika tuuma, arutleb detailselt nende vaieldavate küsimuste ja probleemide üle, mis vajavad seletust, ilma et "terve õpetus" (1 Tim 1,10) kahju saaks. Lõpuks, kolmandas peatükis, mis on täielikult pastoraalse iseloomuga, hindab paavst kõlbelise mõtlemise ja kõlbelise tegevuse tähtsust kiriku ja maailma seisukohast.

Entsüklikas esinevad **aksiomaatilised määrangud**, mille kehtivuses ja paikapidavuses ei ole mingit kahtlust, on põhimõtteliselt järgmised:

1. Iga inimese elus esilekerkiv moraaliküsimus.

Moraaliküsimus kõlab: "... missugust head peaksin ma tegema..." (Mt 19,16). See on küsimus, mis on iga inimese elus oluline ja vältimatu, sest see puudutab inimese enda tegevusega kordasadevat kõlbelist head ja igavest elu. (n. 8)

2. Kõlbeline elu kui kristliku eetose olemus.

Kõlbeline elu vastab vabadele initsiatiividele, mida Jumala armastus laseb inimesele piiramatult osaks saada. Avalduse põhjal, mis sisaldub viiendas Moosese raamatusele selle põhilise küsimuse kohta, on

see armastuse vastus: "Kuula Iisraell! Issand, meie Jumal on ainus! Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest väest. Ja need sõnad, mis ma tänna sulle annan, jäägu sinu südamesse! Kinnita neid oma lastele ..." (5Mo 6,4-7). (n. 9)

3. Kümne käsu keskne asend kõikide teiste käskude suhtes kristlikus eetoses.

Dekaloogi käsud on määratud hoidma inimese kui Jumala võrdkuju heaolu Issanda headuse kaitse all. "Ära tapa, ära riku abielu, ära varasta, ära valeta" on kõlbelised reeglid, mis on formuleeritud käskudena. Keelavas vormis esitatud eeskirjad toovad eriti jõuliselt välja möödapääsmatu nõude, et tuleb kaitsta inimelu, abieluühitust, eraomandit, tõetruudust ja isiku head nime.

4. Jumala- ja ligimese armastuse ühtsus.

Nii jumalaarmastuse kui ligimesearmastuse käsk - "nendes kahes käsus on kogu seadus ja prohvetid" (Mt 22,40) - on teineteisega tugevalt seotud ja läbipõimunud. Nende lahutamatu ühtsust tõestab Kristus oma sõna ja eluga" (n. 14). Vanas ja Uues Testamendis väljendub selgelt, et ilma ligimesearmastusega, mis konkretiseerub käskudest kinnipidamises, ei ole tõeline jumalaarmastus võimalik. (n. 14)

5. Kristuse vaimust kantud kriitika kõlbelise minimalismi tendentside kohta.

Jeesus näitab, et käske ei tule mõista kui miinimumpiiri, millest ei tohi üle astuda, vaid kui laia tänavat, mis on lahti täiuslikkuse kõlbeliseks ja vaimseks teeks, mille hinge on armastus (vrd. Kol 3,14). Nii saab käsust "Ära tapa" üleskutse hoolitsevale armastusele, mis kaitseb ja edendab kaas-

inimese elu. Käsk, mis keelab abielurikkumise, saab üleskutseks vaadata puhta pilguga, mis peab silmas ihu mõrsjalikku tähendust ... (n. 15)

6. Usuvõime printsiip - kingitus.

See tähendab: indikatiiv enne imperatiivi, and enne ülesannet. Lahutamatu ühendus ... anni ja ülesande vahel väljendub püha Augustinuse lihtsates ja sügavmõttelites sõnades, kui ta palvetab: "Da quod iubes et iube quod vis" (Anna, mida sa vajalikuks pead/käsid/ ja käsi, mida sa tahad -toim.). Kingitud on "võime tõe järgi elada" (vrd. Joh 3,21), (n. 24), mis armastuse kõlbelist nõuet ei vähenda, vaid suurendab.

Entsüklika **selgitused ja näpunäited** (II peatükis) puudutavad järgmisi punkte, küsimusi ja probleeme:

1. Vabaduse tõlgendus kõlbelises käitumises, võrreldes individualistlike ja subjektivistlike tendentsidega.

Entsüklika ei jäta mingit kahtlust, et vabadus, mis irdub "objektiivsest" tõest, on näiline vabadus, mida ei saa nimetada kõlbeliseks vabaduseks. Vabaduse õige tõlgendus hõlmab ka teaduslike distsipliinide uurimistulemusi, mida võetakse kokku nimetaja alla "humanitaarteadused" (n. 33), st. vabadust õigesti tõlgendades välditakse ekslikku järeldust tõsiasi jaoks, et vabadus on alati piiratud vabadus - sest ekslik järeldus viib siin inimliku vabaduse reaalsuse kahtluse alla seadmisele või lausa eitamisele. (n. 33).

2. Üksikute kõlbeliste normide põhendamise loogika; usu ja mõistuse osa normide põhendamisel.

Seega on vaidluse all mõisted "autonoomia" - "heteronoomia" - "teo-

noomia". Inimese tõeline kõlbeline autonoomia tähendab tegelikult mitte kõlblusseaduse - Jumala seaduse - tagasilükkamist, vaid selle omaks võtmist... /.../ Kuulekus Jumala suhtes ei ole seega, nagu mõned arvavad, heteronoomia - kuuletumine võõrastele seadustele. /.../ Mõned räägivad õigusega teonoomiast või partetsipaatsest teonoomiast - inimese vaba tahtlikust kuuletumisest Jumala seadusele, mis toob kaasa inim mõistuse ja tahte osasaamise Jumala tarkusest ja ettenägemisest." (n. 41)

3. Klassikalise moraalse loomuliku seaduseõpetuse tõlgendamine.

Suhe "loomus" - "inimisik" tugineb inimese tegelikule ja algele loomusele, mida iseloomustab hinge ja ihu ühtsus kõigis, nii vaimsetes kui bioloogilistes kalduvustes ning muudes spetsiifilistes tunnustes - ühtsus, mis on vajalik inimese lõppeesmärgi saavutamiseks. (n. 50)

4. Südametunnistuse tähendus.

Südametunnistus on isikliku kõlbelisuse viimane otsustav norm (n. 60), mille praktilises otsustuses tekib side vabaduse ja tõe vahel (n. 61). Ometi võib südametunnistus eksida, ja vajab seetõttu kujundamist. Kiriklik õpetusamet on seatud südametunnistust kujundama, sest südametunnistuse vabadus ei lahkne kunagi tõe, vaid kehtib ainult tõe ühendatult. (n. 64)

5. "Universaalsest põhivalikust" ja "isiklikust otsusest" lähtuva käitumise suhe.

Tendentsid, mis püüavad näha isiku kõlbelist kvaliteeti üksnes sõltuvuses põhivalikust, on selges vastuolus Piibli õpetusega, mis mõistab universaalset seotuna isiku konkreetse teoga. (n. 67)

6. Lahendus probleemile "moraalsuse allikad" (intentsioon, teo asjaolud, objekt ja tagajärjed) ning sellega liituvale "iseeneses halva teo" küsimusele.

Inimmõistusest juhitud tegude suunatus tõeliselt heale ja tahte püüdlemine selle hea poole ongi kõlbelisus. Järelikult ei saa inimese tegusid ainuüksi sellepärast kõlbeliselt heaks tunnistada, et tema kavatsused on head, tahe aga on suunatud mistahes eesmärgi saavutamisele. Käitumine on kõlbeliselt hea siis, kui seda kinnitab inimese tahteline suunitlus viimsele eesmärgile, ja konkreetse tegevuse kokkulangemine inimliku headusega, mille mõistus tões ära tunneb. (n. 72)

II Quaestiones disputandae

Entsüklika lugemine annab mõtlemisainet. Ta kutsub meid taas lahti mõtestama nii vanu kui uusi teemasid, mida entsüklikas käsitleti vaid riivamisi, detailidesse laskumata:

1. Kõlbelise tunnetuse subjekt.

Kirik kui tervik on kristliku eetose kandja. Seetõttu on iga usklik kristlane omal kohal kutsutud andma oma osa kõlbeliselt õige ja hea leidmisel ning põhjendamisel.

2. Loomuliku kõlblusseaduse interpretatsioon.

Kui tähtsaks tuleb selles kontekstis pidada "tabamiskindluse kahanemise seadust", mis ütleb, et erilised normatiivsed tuletised loomuliku seaduse üldprintsipiidest omavad tunnetuse struktuuris madalamat kindluseastet?

3. Loomuse mõiste väärtus argumendina.

On teada, et kõlbelist väärtust omab üksnes isikut hõlmav loomus, mis asetub kõrggemale bioloogilisest. Seega on küsimus loomuomaste ja isikupäraste joonte identiteedis ja diferentseerituses.

4. Teadusliku moraalliteoloogia ülesanded

... keskenduvad Kiriku õpetuse esitamisele, seletamisele ja süvendamisele. (n. 110). Teaduslik moraalliteoloogia kohustub käsitlema Kiriku kõlblusõpetuse puudulikke valdkondi ja seadma teatud asju küsimuse alla. Kas ei võiks see teataval tingimustel olla koguni lojaalsuse kõrgemaks vormiks, mis võiks ja tohiks siis leida respekterimist Kiriku õpetusameti poolt?

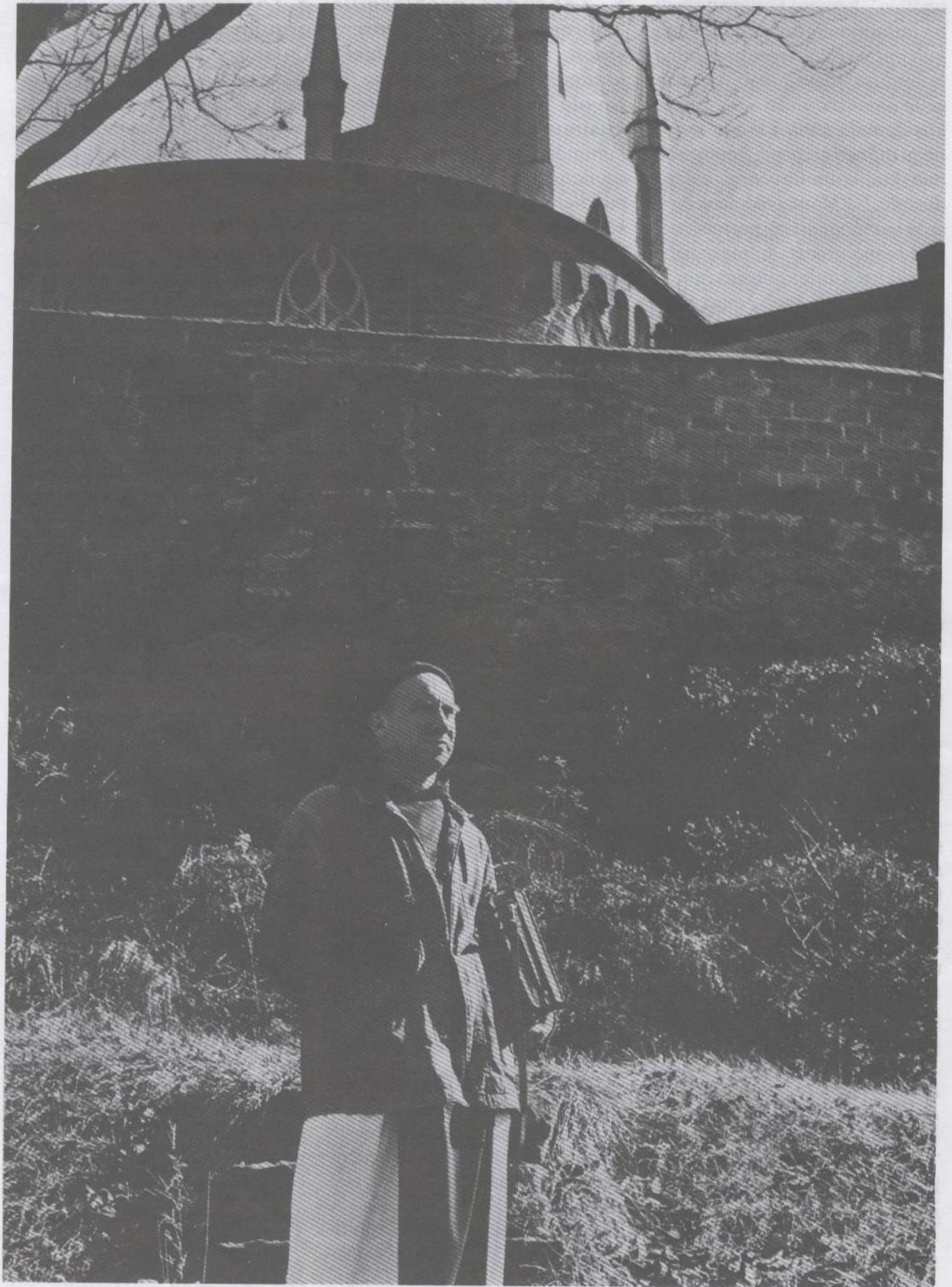
5. Kõlbelise tõe ülekaal.

Kui oletada, et südametunnistuse otsustus erineb Kiriku õpetusameti otsustusest, kas siis on iga kord tegemist (kogemata või meelega) eksiva südametunnistusega? Teisisõnu, kas ei võiks esineda erandjuhtu, mis jätab südametunnistusele "objektiivse" õiguse, muutmata samas reeglit kehtetuks?

6. Südametunnistuse mõistest.

"Saksa piiskoppide aruanne hingehoiu olukorrast pärast entsüklika "Humanae vitae" ilmumist" (1967) rakendas praktikas vastandnormi entsüklika normile, ehkki see polnud nii kavatsatud. "Königsteini deklaratsioon" mõistab südametunnistuse instantsi kui vastutuse organit. Kas seda tuleb mõista vastandina südametunnistuse kui kuulekuse organi instantsile, või täidab südametunnistus alati mõlemat ülesannet - olla kuulekas ja vastutada?

Tõlge: Tiiu Relve
Teoloogiline korrektuur:
Rein Öunapuu



Thomas Merton

MÖTISKLUSI ÜKSINDUSES

XV

Niipea kui oled tõeliselt üks, oled koos Jumalaga.

Osa inimesi elab Jumalale, osa elavad koos Jumalaga, osa elab Jumalas.

Need, kes elavad Jumalale, elavad koos teiste inimestega, oma kogukonna tegudes. Nende elu seisneb selles, mida nad *teevad*.

Need, kes elavad koos Jumalaga, elavad samuti Tema, kuid nad ei ela sellest, mida Talle teevad. Nende elu määrab *see*, mis nad on Tema ees. Nende elu seisneb selles, et nad oma lihtsuses peegeldavad Teda ning et Tema olemuse täiuslikkus leiab vastupeegelduse nende vaesuses.

Need, kes elavad Jumalas, ei ela teiste inimeste hulgas, ka mitte iseendas, veel vähem selles, mida nad teevad, sest Tema teeb kõike nende sees.

Võin istuda ühe ja sama puu all ning elada Jumalale või Jumalaga või Jumalas.

Kui kirjutaksin seda Tema jaoks, siis ei piisaks sellest.

Selleks, et võiksime elada Temas, peame kogu aeg kaugenema kõnelemisest. Me peame talitsema oma suhtlemistarvet, me ei tohiks liiga palju rääkida isegi Jumalast.

Ometigi pole raske kõnelda samaaegselt nii teiste inimeste kui ka Temaga. Tingimuseks siiski on, et leiame inimesed Temast.

Elu üksinduses on kõige lihtsam elu. Elamine kogukonnas valmistab meid selleks ette, juhul kui me kooselamise lihtsusest leiame Jumala. Ja kui me ei lakka Teda otsimast, siis leiame Ta üksinduse *veelgi suuremast lihtsusest*.

Kui aga meie ühiselu on liialt keeruline - (meie endi süü läbi) - siis muutume üksinduses tõenäoliselt veelgi keerukamaks.

Ära põgene kooselust üksindusse. Sa pead leidma Jumala kõigepealt inimeste kooselust. Siis Ta juhib sind ise üksindusse.

Ainult *see*, kes oskab hinnata keelt, suudab mõista vaikuse väärtust, sest sama tegelikkus, mida väljendab keel, eksisteerib vaikuses palgest palgesse, ilma vahendajata. Kuid me ei saaks leida seda tegelikkust niisama, ta enda vaikusest, kui keel meid esmalt selle juurde ei juhataks.

Evangeeliumi sõnad:

(1) *Jeesus viib ellu prohvetite ettekuulutused* (Jh 12,38 ja Moosese kohta eriti Jh 5,46-47). Tema imeteod olid "sõnad" - ja inimesed ei uskunud neid. "Kes usub meie kuulutust?" (Js 53,1). Jeesuse sõnad mõistavad kohut maailma üle (Jh 12,47 ja 15,22).

(2) Jeesuse sõnad olid Isa sõnad (Jh 12,49 ja 17,8).

(3) Tema sõnad *pühitsevad* meid (Jh 15,3).

(4) Eriti siis, kui nad on juhtnöörid ja julgustused, mis hoiavad meid Tema armastuses (Jh 15,10-12)

ja näitavad meile teed Tema kaudu Isa juurde (Jh 17,6-10).

Loomisloo sõnad (1 Ms 2,19-20). Aadam annab loomadele nimed (23). Paneb nime naisele (3,20). Nimetab teda Eevaks.

Püha Pauluse sõnad: "Kristuse sõna asugu rohkesti teie seas" (Kl 3,16). Vaata mõistmisega, et sa ei valetaks. Vaata tähendamissõna külvajast. "Seeme on Jumala sõna" (Lk 8,11).

XVI

Me leiame Jumala omaenda olemusest, mis on Jumala peegel.

Aga kuidas me leiame enda olemuse?

Teod on olemise ukсед ja aknad. Kui me ei teugutse, ei või me kuidagi teada, kes me oleme. Ning meie kogemus olemasolemisest pole võimalik, kui meil puudub kogemus teadmises ja kogemus kogemusest.

Selletõttu ei saa me leida enda olemuse sügavusi, kui loobume igasugusest tegevusest.

Kui loobume vaimulikust tegevusest, võime langeda mingisugusesse rahusse ja pimedusse, kuid see on lihalik rahu ja pimedus.

Tunneme, et oleme olemas, kuid olemus, mida kogeme, on vaid lihalik olemus, ning kui suikume sellesse pimedusse ja armume selle kütkestavusse, siis ärkame tegema lihalikke tegusid.

Seepärast, kui tahame oma vaimuliku olemuse üles leida, peame liikuma mööda vaimulike tegude teerada.

Aga kui tegutseme armust juhindudes, pole meie teod ainult meie omad. Nad kuuluvad Jumalale. Kui jälgime neid nende lähtekohani, avaneb meile vähemalt võimalus kogeda Jumalat. Sest Tema teod meis toovad esile Tema olemuse, mis elab meie sees.

Terve meie elu on meile kingitud selleks, et me alandlikult ja uskudes kujundaksime oma teod vaimulikuks, sunniksime armastusest kantud töödega vaiki-ma enda loomuse.

"Väljumine iseendast" tähendab seda, et tehakse tööd oma olemuse piiridel, panduna liikuma mitte enda loomuse, vaid Jumala poolt. Tema oma lõpmatuses on meist kõrgemal, kuid elab samas meie olemuse sügavikes.

Kui inimene puhkab sellest tööst - maitseb töö vilju -, siis puhkab ta Jumala olemuses, kõrgemal omaenda olemust. - Kus sinu varandus on, seal on ka sinu süda. Kas mõistad, kui tähtis on see, et kõik sinu vaimulike tegudega loodud väärtused (varandus) tulevad Jumala käest - ja su süda puhkab allika juures,

kust voolab välja kõik, mis sinus on head. Sa ei oma iseenda olemust eneses, vaid ainult Temas, kust see välja pulbitseb.

Usu abil leian enda tõelise olemuse Jumalas.

Täiuslik usutegu peaks samaaegselt olema täiuslik alandlikkuse tegu.

Jumal ei räägi oma puhtaimaid saladusi sellele, kes on valmis neid paljastama. Mõningaid saladusi usaldab Ta neile, kes vahendavad nendega seotud mõtteid edasi teistele inimestele. Aga niisugused saladused on paljude ühisomand. Tal on teisi saladusi, mida ei saa rääkida. Kuid meid lausa põletab soov edasi jutustada, ning ainult see soov teeb meid võimetuks saladusi vastu võtma.

Suurim Jumala saladustest on Jumal ise.

Ta ootab, et võiks ilmutada ennast mulle niisugusel viisil, mida ma eales ei suuda teistele väljendada, mille üle ma pole võimeline isegi süsteemselt mõtlema. Vaikuses tuleb mul selle järele januneda. Selle nimel pean loobuma kõigest.

XVII

Elu üksinduses on tänulikkusest kantud elu. Erak tunneb teistest inimestest paremini Jumala armu, sest tema elu - elatuna vaikuses ja lootuses - on täielikult sõltuv meie taevase Isa salajasest armust.

Mida sügavamale üksindusse ma liigun, seda selgemini näen kõiges headust.

Et võiksin üksinduses õnnelikult elada, pean kaasa elama ja tunnetama headust teistes inimestes, austavalt tunnetama kõige loodu headust, alandlikult tunnistama enda hinge ja ihu headust. Kuidas suudaksin elada üksinduses, kui ma ei näeks kõikjal Jumala headust, mu Looja ja Kohtumõistja, kõikide hea Isa headust.

Mis on muutnud mind kurjaks? Mis on pannud mind vihkama iseennast? Mu enda meeletus, mu enda pimedus. Patt on mind eraldanud valgusest, mille Jumal mu hinge asetab peegeldama Tema enda headust ja tunnistust andma Tema armust.

Kui ma heitlen pimedusega, mis minus on, kas võin siis oma hingest kurjuse põgenema sundida? Ei, sest see ei kuulu Jumala kavatsustesse. Piisab, kui ma Tema valguses pöördun ära oma pimedusest. Mul pole tarvis põgeneda iseenda eest. Piisab, kui leian iseenda - mitte selle, mis on minu enda rumaluse tulemus, vaid selle iseenda, kelleks Tema oma tarkuses mind on teinud ning oma lõpmatus armus uueks loonud. Sest Tema tahtmine on, et minu ihu ja hing oleksid Tema Püha Vaimu tempel, et minu elu

peegeldaks Tema armastuse kiirgamist, ning et kogu mu olemus puhkaks Tema rahu. Siis ma tunnen Teda tõeliselt, sest mina olen Temas ja Tema on tõeliselt minus.

XVIII

Psalmid on üksiklase aed, ning Pühakiri on tema paradisi. Need avavad talle oma saladused, sest erak on alandlik ja vaene ning elab ainuüksi psalmide ja Pühakirja viljadest. Erakule pole Piibli lugemine enam üks "harjutus" paljude seas. See ei ole mõistuse ja vaimu harimine, ei "vaimulik elu" ega "liturgia austamine". Neile, kes loevad Pühakirja akadeemiliselt, esteetilisest aspektist või hardusharjutuse sooritamise eesmärgil, pakub see tõepoolest meeldivat värskendust ja kasulikke mõtteid. Aga kui soovime tundma õppida Pühakirja sügavamaid müsteeriume, tuleb meil sellest teha oma igapäevane leib, leida sealt Jumal siis, kui Teda kõige enam vajame - ja ega me Teda siis reeglina mujalt ei leiagi, kusagilt mujalt ei saa me teda isegi otsida.

Sinu suure armu läbi olen ma mõistnud ja jõudnud teadmisele, et hüljatud, murtud ja vaese inimsüdame armastus on Sinule kõige kallim ja pöörab enda poole Sinu kaastundliku pilgu; et Sinu tahe ja Sinu trööst, mu Issand, on olnud nende ligidal, kes Sind armastavad ja otsivad pelgupaika Sinu, oma Isa, juurest. Võibolla on Sinu kõige suurem "trööst" (kui seda sõna sobib kasutada) see, et Sa lohutad oma tagakiusatud lapsi ja neid, kes tulevad Sinu juurde vaestena ja tühjade kätega, kellel pole midagi muud peale enda inimloomuse ja oma piiratuse, ning kes panevad kogu oma lootuse Sinu armule.

Alles üksindus on mulle õpetanud, et võin Sulle meelepärane olla, ehkki ma pole hea ega ingellik, et ma ei pea olema üks puhas hing ja mõistus. Minus peab leiduma tundeid ja inimlikku ebatäiuslikkust, muidu ei võta Sa kuulda mu häält.

Sa ei oota, et ma oleksin suur. Alles siis, kui Sina oled ühes minuga, kuuled mind ja vastad mulle, saan ma suureks. Mina olen vilets inimene ning Sina soovid mind tõsta endaväärseks: Sa oled ennast alandanud minu tasemele, elanud minus ning kandnud oma armuga minu eest hoolt.

Sa ei taha, et ma tänaksin ja ülistaksin Sind nagu Sinu suured inglid Sind tänavad ja ülistavad. Sa soovid minult armastust ja tänu, mis hoovab lapsesüdamest; naise poja, Sinu enda Poja südamest.

Mu Isa, ma tean, et oled mind kutsunud elama ainuüksi koos Sinuga. Sa oled kutsunud mind õppima, et kui ma ei oleks lihtsalt inimene, pelk inim-

olend, kes suudab teha kõiki vigu ja kõike kurja ning on seejuures võimeline tundma kõikuvat ja ebakindlat kiindumust Sinu vastu, siis poleks ma ka võimeline olema Sinu poeg. Sina tahad inimsüdame armastust, sest ka Sinu jumalik Poeg armastab Sind oma inimsüdamega. Ta sündis inimeseks, et minu süda ja Tema süda armastaksid Sind samal viisil, armastusega, mille sünnitab ja teeb õrnaks inimarmastuseks Sinu Püha Vaim.

Sellepärast: kui ma ei armasta Sind nii nagu inimene armastab, lihtsal viisil nagu inimene ja alandlikult iseendana, ei saa ma mitte kunagi maitsta Sinu isaliku armu kütkestavust. Ning siis oleks Sinu Poeg asjata minu pärast surnud.

Ma pean olema inimene ja jääma inimeseks, et Kristuse rist ei oleks asjatu. Jeesus suri mitte inglite, vaid inimeste pärast.

Seda olen ma üksinduses õppinud psalmidest, sest psalmid on täis Taaveti-taoliste inimeste lihtsust. Nad olid inimesed, kes tundsid Jumalat, armastasid Teda inimliku armastusega. Selletõttu nad tundsid Teda, ainsat õiget Jumalat, kes saatis oma ainusündinud Poja elama inimesena inimeste keskel, selleks et nad jääksid inimesteks, kuid armastaksid Teda jumaliku armastusega.

Niisugune on meie kutsumuse müsteerium: et me ei lakka olemast inimesed, et me ei püüa saada ingliteks või jumalateks, vaid et minu inimsüdame armastus muutuks Jumala armastuseks inimeste ja Jumala vastu ning et minu südame pisarad voolaksid mu silmist nagu Jumala pisarad, sest need tulvavad Tema lihaksaanud Poja südamest, kes on tulvil Tema Vaimu meeleliigutust. Selle tõttu kasvab jumalik arm üksinduses, kui psalmid annavad sellele toitu.

Kui me oleme selle ära õppinud, siis saab puhtamaks ja kindlamaks meie armastus kaasinimeste vastu. Me ei pea enam minema nende juurde uhkedades ja ennast täis olevatena, vaid me võime neid armastada, ning meie armastuses on siis raasuke sedasama puhtust ja õrnust, sedasama salapärasest tunnet kui on Jumala armastuses meie vastu.

See on kristliku üksinduselu kõige kallim vili, selle kõige ehedam mõte.

Raamatu "Mõtisklusi üksinduses"
("Thoughts in Solitude")

LÖPP

Paavsti orden Tartu katoliiklasele

1993. aasta esimesel Ülestõusmispühal andis piiskop Justo Mullor García Tartu koguduse liikmele **Felix Wąsowiczile** üle Püha Isa tänukirja ja medali Tartu katoliku kogudusele 50.-70. aastatel osutatud teenete eest. Felix Wąsowiczit intervjuerib Toivo Reitalu.

Palun jutustage, kuidas Te sattusite Eestisse?

Ma olen pärit Poola piiri lähedalt, praegusest Valgevenest. Enne sõda kuulus see ala Poolale, kuid sõja järel sai sellest Maladedsenskaja (praegune Vitebski) oblast.

Sündisin 1931. aastal. Minu vanemad olid katoliiklased, peres oli viis last. Poola koolis jõudsin käia ühe aasta - siis tulid venelased ja vene keel muudeti õppekeeleks. Nii jäigi minu haridustee katkendlikuks, sest peale sõda puudusid koolid kaua aega, ning polnud võimalust õppida. Raske oli ka muretseda paberit ja pliiatseid.

50-ndatel aastatel, kui tulin tagasi sõjaväest, oli iseseisva elu alustamine väga raske. Pidin end arvele võtma, tuli leida töö ja elukoht. Just sel ajal oli meil aga külas mu onu, kes töötas Eestis ühes ehitustrustis. Ta värbas selle jaoks töölisi - nende seas oli siis sageli ka poolakaid. Onu soovitati mul tulla Eestisse tööle. Kohale jõudsin ma 1954. a. sügisel.

Mingis mõttes oli võibolla algul raske kohaneda, aga noor inimene harjub kergesti. Tööl olid enamuses poolakad ja teistest rahvustest inimesed, kellega suhtlesime vene keeles. Algul töötasin lühikest aega ehitusel, siis raudteel katlakütjana. Hiljem läksin lihakombinaati, kus töötan praegugi.

Kuidas Te leidsite siin Tartus katoliku kiriku?

Kiriku juurde tulin kohe, sest pidin minema pihile - olin ju olnud neli aastat sõjaväes. Siin oli katoliku kirik, ja ma läksin preester Tadeuse juurde.

Kirikus käisid peamiselt poola perekonnad, kuigi oli ka üksikuid eestlasi. Inimesi oli pühapäevadel peaaegu sama palju kui praegugi. Suurtel pühadel oli kirik muidugi rahvast täis. Eestlastest mäletan perekond Suurt, peale nende veel perekond Mohhovskit, kes olid küll poolakad, aga olid nagu eestlased. Poolakad käisid rohkem perekonnadena kirikus, hoidsid kõik ühte, siin kohtuti üksteisega. Kui pühapäeval ei saanud kiriku juurde minna, siis küsiti kohe, kuhu sa jäid.

Palun rääkige preester Tadeus Krausest.

Preester Tadeus võttis mind väga südamliselt vastu. Ta oli frantsiskaani, haritud mees, kes suhtles inimestega palju ning oli väga vastutulelik. Isa Tadeus elas lihtsalt ning tagasihoidlikult, näiteks oli tema voodi laudadest, ilma mingi pehme aluseta. Ka ei kartnud ta midagi. Mäletan, et Valga miilitsaülem oli katoliiklane; ta ei saanud oma töö pärast kirikusse tulla, kuid isa Tadeus külastas teda Valgas, ristis tema lapsed ning käis neid hiljem veel õpetamas.

Paater Tadeusel oli poola kodakondsus, seetõttu oli tal keelatud ringi sõita. Ta pidi oma liikumisest alati teatama. Vaatamata sellele käis ta mitmel korral ka Tallinnas. Arvan, et varem ta töötaski lühikest aega Tallinnas, vist ka Narvas.

Teised preestrid külastasid isa Tadeust harva. Vahel siiski oli keegi külas. Ka hiljem, preester Andreade

ajal, käis vähe külalisi. Mäletan, et kord olid Tartus Lätist viis venda, kelledest neli olid preestrid; nunnad ei saanud neid kõiki vastu võtta, nii ööbisid nad meie juures.

Isa Tadeus lahkus Tartust 1964. aastal (15. septembril - T.R.) vanaduspuhkusele, tema klooster Krakovis kutsus ta tagasi. See oli kogudusele kurvaks sündmuseks. Ta saatis meile kloostrist ikka pühadekaarte, ödede kaudu saime hiljem talt ka poolakeelseid raamatuid. Kuid ta ei elanud enam kaua. Isa Andreas Pavlovskis asus Tartus tööle vahetult enne isa Tadeuse lahkumist (14. septembril - T.R.).

Millised olid suhted piiskopiga, seda ma ei tea. Tean vaid, et Riia piiskop oli ühel korral Tallinnas, jagas kinnitamise sakramenti. Tagasi Riiga sõites käis ta ka Tartus. Tuli kirikusse, aga ametlikku teenistust tal siin ei olnud.

Kuidas tutvusite Tartus töötanud tshehhi nunnadega?

See oli kohe, kui ma kiriku juurde tulin. Ma abiellusin varsti peale Tartusse tulekut, ja öed aitasid meid palju.

Nunnad aitasid kirikut kõige rohkem. Öde Salvatora mängis oreilit, öde Assunta oskas väga hästi laulda. Sageli istus ta kirikus meie juurde, siis laulsime kõik koos. Ta paljundas laulude sõnu ning organiseeris laulmist kirikus. Ödedel oli Tartus väga palju tuttavaid. Öde Salvatora käis haigeid külastamas ning tegi visiite.

Kuidas tol ajal õpetati lapsi?

Lapsi õpetati kodus. Hiljem preester küsis siis neilt mõned küsimused. Algul oli suhtumine selles osas vahet. Kõik muutus umbes 60. aas-

tate keskel, siis hakati rohkem kontrollima. Praegu on isegi imelik mõelda, et vanematel keelati midagi lastele usu kohta õpetada - ainult vanavanemad võisid veel usust kõnelda. Jälgiti väga täpselt, kui lapsed kirikus käisid. Kui mõni laps oli protsessioonis, siis kutsuti välja ja tehti märkus temale või vanematele.

Missuguseid sündmusi tollest ajast veel mäletate?

Surve kirikule oli muidugi väga suur. Ma ei tea, kas see oli suunatud, aga kiriku aknaid loobiti pidevalt kividega katki, ning kiriku ümber olev aed purustati. Kui palju kordi pidi tulema siia aknaid klaasima! Juhtus ka, et me polnud veel tööd aia ülesladumisega lõpetanud, kui hommikuks oli kõik uuesti lõhutud. Ega see enne ei lõppenudki, kui muresime akende kaitseks traatvõrgud ning ladusime aia niimoodi, et seda oli kerge taastada. See oli 1965./66. aastal.

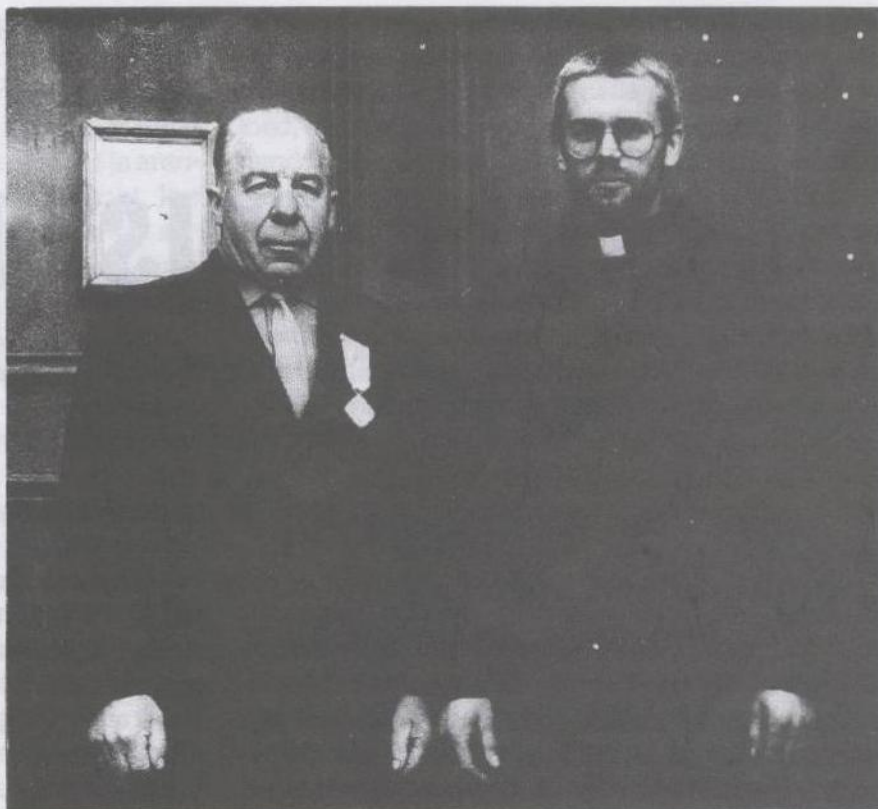
Muidugi ma ei usu, et võimud lausa õpetasid neid, kes seda tegid, aga nad ei võtnud ka midagi ette. Kedagi ei karistatud. Juhtus ka, et teenistuse ajal lendasid kivid akendest kirikusse. Isa Tadeus kõneles, et kord oli teda ka läbi akna tulistatud - see oli küll juhtunud enne kui mina tulin Tartusse.

Töö juures muidugi kõik teadsid, et oleme katoliiklased. Olid nimekirjad täitevkomitee jaoks.

Millised olid suhted teiste uskude esindajatega?

Juhtus üks niisugune lugu. Kord tulid meile koju mingid inimesed, kes ütlesid, et kuna me kasutame kirikut vähe, siis nemad tahaksid seal hakata oma teenistusi pidama - et kui meie palvetame kirikus hommikul, siis nemad peaksid oma teenistusi õhtuti. Tahtsid kirikut kasutada siis, kui katoliiklasi seal pole.

Preester oli sellele vastu - need olid vist mingid sektandid, nemad aga mõistavad kõike ju hoopis teisiti. Õed ei suutnud üksi kirikut kaits-



□ Felix Wąsowicz koos ordeni ja isa Väinoga Tartu kiriku ees.

ta, ning kui need inimesed küsisid, et kes veel koguduses nii arvab, siis õed ütlesid et meie. Me olime tõesti vastu - niikaua kui on jõudu, püüame siiski kirikut ülal pidada. Need inimesed tegid kogu loost suure numbriga, ning mind kutsuti Tallinna välja ja küsiti, miks te vastu olete. See lugu ise polnud siiski võimude poolt organiseeritud, sest kui nemad oleksid tõsiselt tahtnud, siis poleks meie seda suutnud ära hoida.

Inimesi oli tol ajal kiriku juurde tõesti vähe jäänud, poolakad olid kuidagi järsku kas uue elukoha leidnud või Poolasse tagasi pöördunud.

Kirikut ähvardas sulgemine veel ühel korral, peale isa Andrease lahkumist (1978. aastal - toim.). Oli tunne, nagu arvestaks kõik sellega, et nüüd kirik suletakse. Inimesi käis kiriku juures nii vähe. Isa Andreas viis endaga kaasa suure altaripildi ning teenistuseks vajaminevad raamatud. Siis käis koguduse esimees Trojanovski ja üks naisterahvas Riias piiskopi juures sellest rääkimas. Koguti vist ka allkirju, et kirik alles

jääks. See oli kõige raskem aeg. Sel ajal taheti kirikult ära võtta ka preestri korter, mis oli isa Andrease järelt tühjaks jäänud (Tartu kogudusele enne sõda kuulunud kahest majast oli see ainuke ruum, mis oli veel kiriku käes. -toim.). Kui see ruum oleks ära võetud, siis oleks ka kirik suletud.

Kuidas võtsite vastu uue missa korra?

See oli isa Andrease ajal. Preester kõneles meile sellest, kuid siin oli palju erinevaid rahvusi, ning missat peeti edasi ladina keeles. Nii et sellega küll mingeid probleeme polnud.

Mida sooviksite öelda Eesti katoliiklastele seoses Teie autasustamisega?

Mõtlen eelkõige oma emale. Ta oli väga usklik inimene. Peale isa surma tuli ta Tartusse meie juurde elama. Tema palvete läbi olen jäänud kiriku juurde. Muidugi oli see autasu tunnustuseks kõikidele poola perekondadele kiriku juures. □

USKUDA KRISTUSESSE

isa Mieczyslaw Malinski

(algus KE nr 2/89)

Loomingulised rühmad

Keegi pole loodud üksikuks saareks

Missugune on meie suhe ligimesse.

Ära ela oma avastuste, kavatsuste ja teadmistega sissepoole. Ära karda, et inimesed need sinult röövivad ja saavad sinust rikkamaks, panevad esmalt sinu oma nahka ja seejärel igaüks enda oma. Räägi julgesti kõigest mis sind huvitab, mida sa õigeks pead ja mida sa õigeks ei pea. Rõõmusta oma avastuste üle ja jaga neid oma sõpradega. See ei tähenda, et sa kaotad enda oma ja teed nemad rikkamaks, pigem vastupidi - kui sa pead enda poolt läbitunnetatu sõnadesse panema, avanevad sulle selle uued tahud, mille olemasolust polnud sul enne aimugi. Esiteks ütlen sulle: alles siis, kui sa oled mingi mõtte välja öelnud, on see päriselt sinu oma. (Pean tunnistama, et ma ei kirjuta kunagi midagi enne, kui ma olen selle kas jutluses, loengus või diskussiooni käigus lahti rääkinud.)

Teiseks. Mõttevahetuse käigus saab sulle selgeks sinu avastuse terviklikkus, nõrgad kohad tulevad esile sageli just seal, kus arvasid end tundvat kõige kindlana. Lihtsalt ühel hetkel mõistad, et paljutki, mis on sinu jaoks iseendastmõistetav, tuleb äkki hakata teiste jaoks seletama, muidu ei saa nad millestki aru. Sest sina tead oma mõttekäikude tausta - üks sõna, üks lause toob sinus esile palju alltekste. Teistele rääkides pead aga ka peidetud konstruktsioonid välja joonistama, ja see annab su kontseptsioonile ka sinu enda jaoks kindlama kuju.

Kolmandaks. Sageli näitab just vastandamine teiste inimeste vaadetega sinu veendumuste vettpidavust, ja sa näed, kust on su mõte pinda mööda libisenud, näed oma vigu, puudusi, ühekülgisust. Etteheidete ja vastuväidete laviini all oled sa lausa sunnitud vabane-ma pooltõdedest, sellest mis on primitiivne või lõpuni väljaarendamata, küllaldase aluseta või suisa vale.

Usu mind, ükski ei jõua sa kuhugi; edasi võime liikuda

ainult koos teistega üksteise poole. Kord mõjutame meie teisi, kord mõjutavad nemad meid, kord jagame meie teistele seda, mille poolest me rikkad oleme, kord jagavad nemad oma rikkusest meile. See on võimalik ainult ausa mängu korral, kui sa avad end järgitult neile, kellega sa päev-päevalt koos elad ja töötad. Muidu tuleb tüdimus, seiskumine, perspektiivitus, ja sa oled nagu vürtspoodnik, kes hoiab kõiges küüned enda poole, nagu koer heinakuhja otsas, kes ise ei söö ega anna ka teistele. Inimene, kes mõtleb ainult endale, ei saa kunagi seesmiselt rikkaks ega tee elus midagi ära.

Kordan veel üks kord: ülespoole suudad sa minna ainult teistega koos, sest teisi hävitades hävitad sa ära ka iseenda. Kahjuks on sulle sageli pähe taotud mõtet: elu - see on võitlus, võitlus positsiooni pärast ühiskonnas. Sellepärast tuleb lüüa oma ligimene mättasse enne kui temast saab sinu võistleja. Aga kui see jõudis ikkagi sündida, siis hävita ta seljatagant - sea talle löks, kompromiteeri teda teiste silmis, naera ta välja.

Kas kõigiga on niisamuti? Kas sa tahad kõrguda võitjana üle laibahunniku, üle kõigi nende, kelle sa ise oled surnuks löönud? Mõista ometi, hävitades teisi hävitad sa iseennast! Seepärast pane tähele, kuidas sa räägid oma sõpradest ja sõbrannadest nende seljaga, kas ei kuma su sõnadest läbi soov hävitada veel üks potentsiaalne või aktuaalne rivaal. Kuula ennast, kui sa räägid - sa oled kaval ja tead, et kui räägiksid teisest ainult halba, ei tahaks sind keegi kuulata. Seepärast omistad sa oma rivaalile terve litaania häid omadusi, mille järel tuleb sõna: aga. Etteheidete, mis tuleb pärast kiitust, on sihitud täpselt, nii et kuulaja aimaks, missugune oht teda kõnesoleva poolt ähvardab.

Enesetapjad. Kuidas saaksin selles kontekstis jätta nendest rääkimata. Paljud inimesed võtavad endalt elu just pärast pikemat või lühemat aega kestnud mõnitamist, mis sai neile osaks neid ümbritsevate inimeste - "sõprade" ja "sõbrannade" poolt. Pärast pidasid

mõrtsukad matusel kauneid kõnesid suurest kaotusest, mida ühiskond varalahkunu näol kandma peab. Kas arvad et ma räägin liiga raskeid sõnu? Kuid see inimene tahtis ju ainult elada, aga teised ei lasknud, alandasiid, tallasiid porri tema õiguse eneseteostusele ja arengule, ei andnud võimalust saavutada ametikoht, kus ta oleks leinud oma energiale rakenduse. Ja see seisund kestis kaua. Inimese elukäsitlus ei sünni ju tänasest homsesse. Psühhopaadi natuur kujuneb välja järk-järgult, järelikult oli palju niisuguseid staadiume, millest oleks olnud veel võimalik tagasi tulla. Ometi ei olnud kedagi, kes oleks teda kaitsnud - polnud sind, ei olnud hoolt, mida sina oleksid võinud üles näidata, et tragöödia jäänuks olemata.

Vahel jääb enesetapp ära, inimene lihtsalt murdub. Vahel kohtad sa oma teel inimesi, kelle psüühika on väärustunud, kes käib küürus ega taha enda eest hoolitseada. Kas teda saab päästa? Vahel saab. Kui tal on õnne ja ta kohtub hea inimesega, kes aitab tal jälle jalule tõusta, käima õppida. Võibolla oled see hea inimene si-na? Teiste hüve on sinu hüve, kogu inimkonna hüve. "Et te oleksite ühe Isa lapsed, Taevase Isa lapsed".

Õigus eneseväärikusele: vanemad

Sinu "vanadest"

Pedagoogid, sotsioloogid, publitsistid on sellel teemal palju vaielnud, kirjutanud artikleid. Sa oled pannud tähele, et iga su käitumisviis on läbi uuritud kuni üksikasjadeni. See tekitab põnevust ja teeb sulle natuke nalja, et sina oled probleem ja ühiskonna huviobjekt. Sa kuulad kõrvalt vanema põlvkonna arutlusi selle üle, kuidas nad on sinuga käitunud, märkad, et nad näevad oma süüid asjades, milles võiks rahulikult sind süüdi tunnistada. Kuid mina tahaksin juhtida su tähelepanu sootuks millelegi muule - ehkki sa oled võibolla juba ise selle peale tulnud - sellele, et sinu vanemad ja kogu niinimetatud "vanem põlvkond" on täpselt samasugused inimesed nagu sa ise. Ära pea tühiseks seda, mille nimel nemad on elanud, ilma et oleksid üritanud neid mõista - selleks, et sina jääksid püsima võimalikult kaua, soovitatavalt alatiseks.

Võibolla heidad sa oma vanematele ette, et nad ei mõista muusika, kunsti ja luule kõige uuemaid voole, kuid ära sulgu oma "noorsoomaailma", sest igasugune sulgumine toob kaasa piiratuse ja fanatismi.

Ära vaata oma vanemaid nagu rahamasinaid, kes võimaldavad sulle mugava äraelamise, maitsva söögi, riided, mida sa ei pea häbenema. Ka sinu vanemad on inimesed, kes tahavad olla õnnelikud. Seepärast ära ütle, et nendel on juba kõik seljataga, et nemad on juba oma aja "ära elanud". Kui sa oleksid nii vana nagu nemad, kas sina suudaksid siis elada "ainult lastele"?

Nii nagu nemad viisid sind hiljuti üle ukseläve maa-

ilma, nii nagu nemad ei jätnud sind üksi, nõnda ürita sinagi käia ühes nendega: tutvusta neile seda maailma, millele sina elad, näita neile raamatuid, mida sa loed, räägi kõigest, mida pead kauniks ja tähtsaks, käi nendega kinos, teatris, suusatamas. Võta nad oma maailma, milles on osa nende töö ja hoolet. Ning ära ärritu, kui nad suhtuvad võõristavalt sellesse, mis on sinu jaoks uus ja huvitav, kui nad peavad oma noorusaja saavutusi väärtuselt suuremateks. Mõnede jaoks nende seast on aeg sootuks seisma jäänud, kuid võibolla just tänu sinule suudavad nad taas oma "kella üles keerata" ja siseneda tänapäeva maailma. Nii leiad sina oma vanemad ja nemad leiavad sinu.

Kuidas kasutada oma aega

Sinu elu kõrgpunkt

Päeva planeerimine, distsipliin, mis raamib sinu elu - võibolla tuleks just sellest alustada. Oleme ju näinud skaute, kes korralikult kinninööbitud mundrikestes marsivad läbi elu. Aga meie ei ole niisugused, meie oleme sellest üle kasvanud, vabad ja suured.

Ma tahaksin siin rääkida ainult sellest, et sinu päev oleks terviklik ja sa saaksid selle jooksul kõigega hakkama. Selleks on tarvis, et vaataksid end kõrvalt ja küsiks, mis on sinu elus tõesti hädavajalik, mis vajalik ja mis kasulik. Kui palju aega sa oma päevast ära kasutad ja kui palju läheb kaduma? Kirjuta oma taskukalendrisse, mitu tundi kulub sul kodustele ülesannetele. Lähene sellele lihtsalt: iga inimese ametlik tööpäev hõlmab kaheksa tundi - kui mitu tundi päevas töötad sina? Koolitunnid, olgu, aga pärast? Pea arvet selle üle, kui palju kasutad sa aega enesearendamisele. Ilma enesekontrollita ja enesehinnaguta valgub su elu laiali ja sa lähed hukka. Ainult aus ja erapooletu eneseanalüüs aitab sul vabaneda tühjast lobisemisest ja lõputust kohvijoomisest, sõpradest, kes raiskavad su aega. Siis leiad endas äkki julgust järjekordsele seltskonnale ära öelda: "Andke andeks, mul on tegemist ja ma ei saa tulla."; "Mul on väga kahju, aga mul on üks töö, mis ei kannata enam oodata." Kas sa oled kunagi nii öelnud?

Puhkus kuulub lahutamatuult eludistsipliini juurde. Ma ei tea kuidas on sinuga, aga näiteks mina ei suuda järjest kaua aega töötada, muidu väsin kiiresti. Kui ma midagi teen, siis tõusen iga mõnekümne minuti järel, käin ringi, heidan pilgu ajalehte, ajakirja või raamatusse, teen omale teed või kohvi, vaatan aknast välja, ja siis tagasi töö juurde. Võibolla suudad sina istuda paar tundi järjest, et ainesse sisse elada ja sellesse süveneda. Seegi on hea, kui sa vaid ise oled aru saanud, mis sugune töömeetod on sulle kõige loomupärasem.

Ja edasi: millistes tingimustes on sinu töö kõige viljakam? Kas sa suudad keskenduda ainult täielikus vaikuses? Või siis, kui kuulad muusikat - vana või kaas-

aegset, tõsist või kerget? Minuga on kord nii kord teisi, kuid tean inimesi, kes töö taustaks alati raadiot kuulavad. Kui see tööd ei sega, siis miks mitte!

Aga millal on sul kõige viljakam tööaeg: hommikul või õhtul? Mina pean tunnistama, et mul läheb töö kõige paremini hommikul, kuni kella kaheteistkümneni. Siis tahaksin kuhugi minna, midagi korda ajada. Hiljem õhtul tuleb tööisu tagasi. Pane tähele, millal on sinu pea kõige rohkem lahti, kasuta seda aega.

Ole enda vastu karm, sest inimene on niisugune vaene loom, kes lebaks kõige meelsamini banaanipuu all, päevitaks ja ootaks millal banaan tema juurde alla kukub, sest isegi puu otsa sellele järele ronida on liiga pingutav. Tunnista endale ausalt, kui laisk sa tegelikult oled, ja tee sellest õige järeldus.

Hügieen

"Sagedane pesemine lühendab elu"

Kas sulle meeldib veega kokku puutuda? Sa küsid: kuidas, kas ujumas käia? Ei, ennast pesta! Kas sa jälgid oma riideid, et nad poleks liiga mustad, vahetad tihti käterätikuid ja aluspesu? Eriti siis, kui oled oma käe peal suvelaagris või internaatkoolis? Kas sa pesed end üleni vähemalt kord nädalas?

Kuidas näeb välja sinu tuba, kas see on korras? Kas su teekond voodist välisukse juurde ei meenuta takistusjooksu, mida läbides sa püüad mitte midagi ümber ajada, puruks kukutada, mitte kuhugi kinni jääda, leides raskustega tükikese põrandat, kuhu kolmandik jalatalda mahuks toetuma. Mis juhtub siis, kui pead üles leidma mõne aadressi, kirja, millele oleks juba ammu pidanud vastama, arve, mis ei jõua maksmist kuidagi ära oodata, laenatud raamatu, mille omanik on selle kadunud asjade hulka arvanud, puhta särgi või vihiku? Kas ei kujuta see otsimine paberi- ja raamatuvirnade meeletikkude läbilappamist, närvilist käsikaudukobamist kapipõhjas? Kardan, et siinkohal lakkab nii mõnigi härra või proua lugemast ja ütleb: "Kas preestrihärral pole enam millestki muust rääkida? Tegelegu parem hingeõndsusega, selle asemel et tunda huvi, kas ma vahetan iga päev sokke või sukki!"

Küsin seepärast, et ma tunnen elu, ja viitan sellele, et me tahame vahel olla liiga suured aristokraadid - loodud ainult kõrgemate asjade jaoks - nii et oma riide pesemine või toa korrastamine tundub meile alandav. Ma ei taha sind veenda, et toa koristamine on suurepärane toiming ja tervisele kasulik, ega vabandada su ees sellepärast, et sa sündisid valel ajal ja vales seisuses, nii et sul polegi vähemalt üht kammerteenrit. Ja mul on väga kahju, et sa pead suure osa oma loomingulisest energiast raiskama enda pesema sundimisele. Just seda ma tegelikult ei taha, ma ei taha, et sa mängiksid Hamletit ja seisaksid vanni ees lõhkikärastatud hin-

gega, juureldes selle üle, kas end pesta või mitte pesta.

Vastupidi, ma tahan öelda: pööra neile asjadele nii palju tähelepanu kui nad väärivad, ära tee neist probleemi. Muuda nad mehhaaniliseks harjumuseks, et sa ei peaks tulevikus millegi niisuguse viivitamatuks äratemiseks end suure vaevaga kokku võtma. Sisen- da endasse teatud rütm - kui tihti sa pesed hambaid, pesed pesu, käid põrandat tolmuimejaga üle. Võibolla oli sinu kodus komme, et igal laupäeval pesti põrandad ja vahetati voodipesu, ning enne suuri pühi korraldati suurpuhastus: pesti aknad, tehti pisiremonti. Säilita seda kommet. See, et koristatakse just laupäeviti ja enne pühi, pole sugugi juhuslik.

Ometi ei ürita ma kõige sellega sind manitseda, tahan vaid näidata, et meie esivanemad seisid kunagi samade otsuste ees. Kutsun sind ainult üles kujundama endas välja niisugused harjumused, mis säästaksid sinu energiat otsustest ja pingutustest, mis pole seda väärt. Vahel on kasu märkmikust, kuhu paned kirja oma tähtsamad tegemised; harju sellega, et igal ajal on sinu toas oma koht, süstematiseeri aeg-ajalt oma asjade paigutust, et sul oleks neist üha parem ülevaade ning et võiksid säästa aega ja vaeva.

Ma ei tea, kas sa oled kuulnud sellest, et kunagi võtsid neli meest nõuks sõuda kahes paadis üle Atlandi ookeani. Esimeses paadis olid kaks mereväeohvitseri, teises ajakirjanik ja literaat. Ohvitserid jõudsid üle ookeani, kirjamehed mitte. Nende paat leiti tühjana teekonna esimeselt kolmandikult. Keegi ei tea, mis tegelikult juhtus, aga ilmselt nad uppusid. Miks? Paat oli ju terve ja aerud alles, toiduvarudest piisanuks. Üks auhinna saamise tingimustest oli päeviku pidamine, ja siit hakkaski selguma, kuidas asi tõsiselt läks. Esile tulid huvitavad üksikasjad. Meremehed pesid ja raseerisid end iga päev, literaat ja ajakirjanik mitte kordagi. Esimes- tel oli kindel aeg magamaheitmiseks, ärkamiseks ja söömiseks, kirjameestel oli kõik improviseeritud, ja pealegi tekkis neil alatasa tüli, kes kui palju aerutama peab. Meremeestel ei tulnud midagi niisugust ette.

Muidugi ei ole ma põhimõtteliselt meremeeste poolt ja kirjameeste vastu, kuna viimaste hulka kuulun ka ise, kuid jäta meelde üks tõsiasi - füüsiline hügieen on hädavajalik psüühilise alalhoidmiseks. Enesedistsipliin ei hõlma ainult ainult meie psüühikat, vaid ka füüsilist olemist. Nii see on, ja rohtu selle vastu pole, sest inimene on psüühho-füüsiline organism. Et üks pool oleks korras, nõuab ka teine pool mingit tähelepanu teatud miinimumi ulatuses. Sellepärast peab sul jätkuma aega pesemiseks, juuste eest hoolitsemiseks, toa koristamiseks. Ma ei soovi, et sa oleksid pedant ja puhtusehull, kes näeb puhtuses eesmärki omaette - tahan, et puhtus ja kord sind teeniks, aitaksid sul elada intensiivselt, et segadus ja korratus ei kammitseks su hinge.

Anna mulle andeks minu toon ja see, et viimased

noodid kõlasid fortissimos. Rääkisin ju asjast mida sa tegelikult tead, ometi tahaksin, et sa oskaksid kõnesolnud näiliselt tühiseid asju märgata ja õigesti hinnata - muidu ma ei kirjutaks.

Tüdrukutele - hoidke ennast, ja minge alati arsti juurde, kui tunnete, et midagi on viltu, sest hooletus noores eas jätab tihti jälje kogu eluks. Ära ütle, et sul on häbi. Häbi võib tunda paljude asjade pärast, kuid mitte siis, kui kõne all on tervis.

Nii poistele kui tüdrukutele: hoidke oma hambaid. Ma ei taha tänitada, et neid tuleb pesta iga päev, sest see on jälle iseenesestmõistetav; tuletan vaid meelde, et hambaarsti poole tuleb pöörduda õigeaegselt. Kui sa muidu aru ei saa, siis kujuta ette, kuidas on, valehammastest seebikarp suus, kellegagi suudlema hakata.

Ja veel: pea meeles, et organismil on oma rütm, mille rikkumine annab raskeid tagasilööke - ära õpi öösiti. Olgu päev ikka päev, ja öösel vähemalt kaheksa tundi uneaega. Pooluimasena ei õnnestu su töö niikuinii. Magamata ja söömata ei tule loominguks midagi välja. Niisugune on juba kord meie ihueesel, nagu tavatses öelda püha Frantsiskus Assiisist.

Kuulumine rahvusesse

Mujal on teisiti kui meil

Sa oled näinud reisikirju, mälestusi viibimisest näiteks mõnes teises Euroopa riigis. Kui sa seda loed, elustub sinus kõik, mida oled tolle riigi kohta enne teadnud: lugenud või isegi näinud oma silmaga. Veel üsna hiljuti võis Belgias jätta lukustamata jalgratta rahulikult tänavale; Shveitsis, Hollandis ja Taanis ei viidud asju leiubüroose, vaid lükati lihtsalt kõrvale - küll omanik korjab tagasiteel üles. Rootsis olid kauplused, kus oli sõna otseses mõttes "iseteenindamine". Müüjat polnud, oli ainult kaup, hind peal, ja koht kuhu võis jätta raha.

Sellest mõtlemine äratub melanhooliat: kui meie riigis avataks niisugune kauplus, kaoks seal mitte ainult kaup ja raha, mille mõni aus inimene oma lihtsameelsuses ongi maksnud, vaid ka kaupluse mööbel... Ja kui keegi meil midagi kaotab, siis alatiseks.

Niisuguseid kurbi võrdlusi võib leida üsna palju. Töötame tihti madala tööviljakusega, töö on halvasti organiseeritud ja see moodustab suletud ringi. Töötame halvasti, sest saame liiga vähe palka, aga palka saame vähe sellepärast, et töötame halvasti. Samas on raske leida niisugust töökoda või bürood, kus valitseks vastastikuse heatahtlikkuse atmosfäär. Nii palju on intriige, teisele augu kaevamist, kemplemist, üksteise kallal närimist.

Tekib küsimus: kas me oleme loomu poolest nii halvad, et me ei saagi end paremaks muuta? Ometi on keegi kunagi selle maailma rinnetel verd valanud selle eest, et meie saaksime oma keeles mõelda ja rää-

kida. Meie maa on täis mälestusmärke vabaduse eest langenutele, ja kui palju on neid, kes on jäänud võrrasse mulda. Neid, kes elavad välismaal, valdab nostalgia kodumaa järgi. Pärast sõda käis ameerika lehtedest läbi niisugune anekdoot: rühm poola ajakirjanikke sai loa sõita välismaale; nad arutasid omavahel, mida Poolas on ja välismaal pole, et seda siis kaasa võtta ja piiri taga maha müüa. Üks ameeriklane andis neile nõu: võtke Wisla jõe kaldalt liiva ja müüge seda Ameerika poolakatele - üks peotäis, üks dollar.

Kas meie põlvkonna inimesed on teistsugused?

Ärgem sattugem paanikasse, vaid peatugem mõnedel faktidel. Näiteks Rootsis oli viimane sõda 150 aasta eest. Võibolla polegi sõda ühe rahvale psüühikale nii hukutav kui just okupatsioon. Olukorras, kus puudub vabadus, oleme õppinud allumatust riigivõimule, töö saboteerimist, tegutsemist ülemuste käsule nimme vastukarva. Okupantide soov on ju alati alistatud rahva ühtsuse purustamine, rahva oma kultuuri halvustamine ühiskonna silmis, et peale suruda okupantide oma; vallutatud maale ebaotstarbeka tööstuse arendamine, põllumajanduse moderniseerimise takistamine, sõltuvuse suurendamine okupandi kapitalist, juhtivate positsioonide andmine vallutajariigi kodanike kätte. Maailmasõdades on suurriigid pannud poolakaid võitlema poolakate vastu. Pärast I maailmasõda sai kolme suurriigi vahel jagatud Poola taas üheks, tuli nn. "sõdadevaheline aeg". Kõige raskem oli tol ajal ühise keele leidmine eri riikide koosseisus olnud alade elanike vahel. Puudus ju ka kodumaine diplomaatiline traditsioon. Nii oligi see aeg täis poliitilisi vapustusi (*Majanduskriis Poolas puudutas ka Eestimaad, olid ju poolakad siin tol ajal kõige odavamaks tööjõuks, ning paljud nende järeltulijad elavad Eestis tänini, olles jäänud truuks oma vanemate usule. -toim.*). Siis tuli II maailmasõda, Poolale raskem kui esimene, jälle vangipõlv - hitlerliku okupatsiooni karmid aastad (*lisaks veel 50 aastat kommunismi, millest Malinski 1980.-tel aastatel veel kirjutada ei saanud*).

Ühiskondliku kasvatus tingimused ei ole meil olnud kõige paremad. Nüüd tuleb söötijäetud alad üles harida. Ja alustada tuleb kõige väiksemast, kasutada iga võimalust. Inimeses tuleb tekitada patriotismi. Meie klass, meie kool, meie klubi, meie meeskond, meie kodumaa. Keset klassi vedeleb paberitükk, pilt on seinal viltu, sõiduteel vedeleb autokastist kukkunud kivi - kas see on sulle ükskõik? Ehitatakse uusi maju, asfalteeritakse teid, laiendatakse lennuühendust, kodumaist toodangut eksporditakse välismaale - kas see ei tee sulle rõõmu? Sest kas auklikute teede, reostatud trepikodade, hingetu bürokraatia peale ei lähe sul süda täis?

Peame veel palju õppima selle kohta, kuidas suhtuda kõigesse mis meid ümbritseb, et ühiskonnas võiksid valitseda heaolu, kord ja julgeolek.

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

TÄNAPÄEVA MEDITSIINIS JUHTUB nii mõndagi. Inglismaal tegid aborti kaks naist, kes olid rasestunud katseklaasis viljastamise teel, sest embrüod viljastati vale mehe seemnerakkudega. Abordivastane liikumine mõistis naiste käitumise hukka: "Laps pole kaup, mille võib eksituse korral poodi tagasi saata" ütles liikumise üks liidreid Nuala Scarisbrick. Midagi nutikat välja mõelda on alati lihtsam kui prognoosida ja vastutada tagajärgede eest.

AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES, ALABAMA osariigis kaotas oma ametiõigused preester David TROSCHE, kes oli oma abordivastases kihutustööd liiga kaugele läinud. Nimelt õpetas ta, et abortide tegemisega tuntuksaanud arsti mõrvamine ei olevat hukkamõistu väärt, sest see säästvat palju inimesi. Piiskop võttis tal selle eest ära õiguse esindada katoliliku kirikut. Fanatism jääb fanatismiks hoolimata sellest, kas aluseks on ulrakonservativism või äärmuslik liberalism.

ALGKIRIKUS OLI PIISKOPPIDE, preestrite ja diakonite kõrval veel kaks pühitsetud seisust - neitsid ja lesed. Viimastel aastatel on esimese vastu neist taas huvi tekkinud. Suurbritannias on neitsiteks pühitsetuid juba sadakond. Uue "ordu" liikmeks võivad saada ainult need, kes pole olnud kunagi abielus ega omanud lapsi.

INGLISE KUNINGANNA ELISABETH, kes 1952. aastal troonile asudes end pidulikult protestandiks tunnistas, on kaotamas oma suveräänsust. Maastrichti lepinguga on Inglismaa liidetud Euroopa ühendusse, kus valitsevaks konfessiooniks on rooma-katoliiklus. Suur osa Euroopa ühenduse juhtkonnast on katoliiklased, või vähemalt jesuitide koolis hariduse saanud nagu ka Eesti Vabariigi president.

VATIKANI JA POOLA vahel sõlmitud konkordaat reguleerib mitte ainult rooma-katoliku kiriku suhteid Poola riigiga, vaid annab sisuliselt kõigile konfessioonidele võrdsed õigused. Poolas on üle kolmekümne vähemuskiriku ja religiooni, mille poolehoidjaskond moodustab üheskoos ligi 10% riigi elanikkonnast.

KONSERVATIIVSED KATOLIKU PIISKOPID, Wolfgang HAAS Shveitsist ja Kurt KRENN Austriast on omandanud skandaalse kuulsuse oma piiskopiksnimetamisest peale. Mõlemate ametisseastumisele eelnesid usklike rohkearvulised protestidemonstratsioonid. Usklike meelepaha vägevaid kirikumehi aga ei heiduta. Piiskop Haas nimetas hiljuti ilma oma piiskopkonna seminarile kaks uut fundamentalistikalduvusega professorit, ilma, et ta oleks enne oma abipiiskoppidega selle üle nõu pidanud, nagu reglement

sel puhul ette näeb. Piiskop Kurt Krenn aga keeldus pühitsema talle oponeerinud preestri kogudusekirikut. Lõpuks piiskop siiski nõustus ja pühitses kiriku, kuid väljendas oma suhtumist sellega, et ei andnud preestritele pärast tseremooniat kätt.

KROAATIA KULAS SELCES seisab paavst Johannes Paulus II kuju, kuid see pole püstitatud mitte talle kui rooma-katoliku kiriku peale, vaid kui riigijuhile. Nimelt pandi selles külas välja kõikide nende riikide juhtide ausambad, kes iseseisvat Kroaatiat esimesena tunnustasid - Saksamaa, Austria ja Vatikani.

VATIKANI RIIGISEKRETÄR, KARDINAL Angelo SODANO osales 1993. aasta oktoobris Vatikani esindajana Euroopa nõukogu istungil. Oma sõnavõtu kardinal ütles: "Euroopa ei ole ainult turg, Euroopal on hing. Euroopa ei ole ainult maanteede võrk - Euroopal on kultuur. Tahan veel lisada, Euroopa on usk!"

IDAKIRIKUTE KONGREGATSIOONI ESIMEES kardinal Achille SILVESTRINI veetis nädalapäevad Ukrainas ja pidas sealse valitsusega läbirääkimisi paavsti viisi võimalikkusest Ukrainasse. Kardinal oli üllatunud Uniaadikiriku elujõust, mis säilis hoolimata sellest, et uniaatidel polnud avalikku tegevustuba 45 aastat. Kardinal Silvestrini andmetel on Ukraina uniaadikirikus praegu 1250 preestrit, kes on tulnud põranda alt välja, või naasnud õigeusu kirikust, kuhu nad olid sõja järel sunnitud üle minema.

VATIKANIS LÕPPES SIXTUSE kabelis asuva MICHELANGELO fresko "viimne kohtupäev" esimese osa restaureerimine. 1541. aastal valminud fresko on juba pikemat aega restaureerimisel. Fresko taasavati tema valmimise 452. aastapäeval.

PAAVSTI TERVIS PARANEB üha ega sega teda enam täitmast 16-17 tunnist päevaplaani. Viirushaigus, mis teda pikemat aega vaevas, on nüüd täielikult taandunud. Paavst teeb regulaarseid jalutuskäike oma paleesise õues, mis on kujundatud aiaks. Vatikani kuulsates aedades jalutamisest paavst loobus, sest see nõuab liiga rangeid turvameetmeid - osa alast tuleb jalutuskäigu ajaks sulgeda rahva eest.

PAAVST KÜLASTAB KÄESOLEVAL aastal plaanikohaselt kolme riiki - esimene viisit on 13.-15. mail Belgiasse, teine viib Liibanoni, ja kolmanda reisi teeb ta seoses eelseisva Aafrika-erisnodi lõpupäevade pidustustega. Viimase kahe reisi täpset toimumisaega pole veel teatatud. Aafrika-erisnod toimub 10. aprillist 8. maini Roomas, ja selle teemaks on: "Kirik Aafrikas ja selle ülesanne kuulutada evangeeliumi aasta 2000 lähenedes: Teie olete minu tunnistajad."

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST



☐ Kohtumine Raekoja platsil 10.9.1993. Vt ka uudist allpool. Foto: Arturo Marl.

ALATES 1993. AASTA 1. augustist võivad ka naised saada tõstetud paavstlikku püha Gregoriuse ja püha Silvestri rüütliseisusse - pigem küll daamiseisusse. Nagu ülal avaldatud fotolt näha, töötab paavst parajasti välja rituaali, kuidas seesugune rüütlisloomine võiks välja näha. Kahjuks pole teada, kui palju sellest pühitsemisest katsealusele külge jäi.

VATI KANI RAADIO eestikeelsed saated

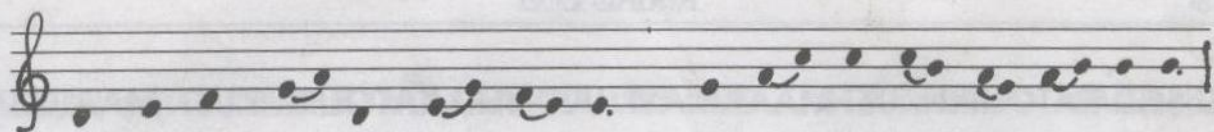
soomekeelsete saadete lõpus:

pühapäeviti kell 22.00

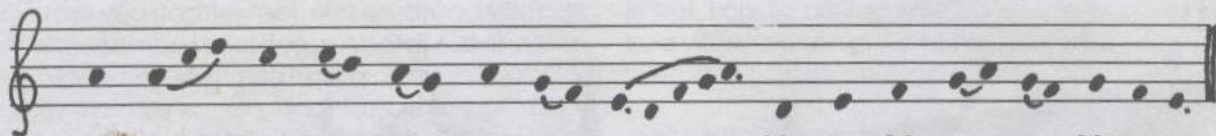
6185 kHz, 7365 kHz ja 1611 kHz (41, 49 ja 186 m)

esmaspäeviti kell 7.50 (kordus)

samadel lainepikkustel ja 9755 kHz



A so- lis or- tus car- di- ne ad- us- que ter- ra li- mi- tem
 Koos päi- ke- se- ga tõu- se- me ja loo- jan- gu- ni lau- la- me,



Chris- tum ca- na- mus prin- ci- pem Na- tum Ma- ri- a Vir- gi- ne.
 et Kri- s- tust kii- ta, Ku- nin- gat, kes Neit- sist sün- dis il- ma- le.

A solis ortus cardine
 adusque terra limitem
 Christum canamus principem
 Natum Maria Virgine.

Beatus auctor saeculi
 servile corpus induit,
 ut carne carnem liberans
 non perderet quo condidit.

Clausae parentis viscera
 caelestis intrat gratia;
 venter puellae baiulat
 secreta quae non noverat.

Domus pudici pectoris
 templum repente fit Dei;
 intacta nesciens virum
 verbo concepit filium.

Enixa est puerpera
 quem Gabriel praedixerat,
 quem matris alvo gestiens
 clausus Ioannes senserat.

Feno iacere pertulit,
 praesepe non abhorruit,
 parvoque lacte pastus est
 per quem nec ales esurit.

Gaudet chorus caelestium
 et Angeli canunt Deum,
 palamque fit pastoribus
 pastor, creator omnium.

Iesu, tibi sit gloria,
 qui natus est de Virgine,
 cum Patre et almo Spiritu,
 in Sempiterna saecula. Amen.

Koos päikesega tõuseme
 ja loojanguni laulame,
 et Kristust kiita, Kuningat,
 kes Neitsist sündis ilmale.

Maailma Looja võimukas
 end inimeseks alandas
 ja ihus ihu orjusest
 Ta oma loodu vabastas.

Ta laskus Neitsi üsasse,
 et taevaliseks muuta see,
 ehk küll, et Tema saamine
 jäi saladuseks Neitsile.

Nii neitsihust rammetust
 lõi Jumal oma pühamu
 ja Maarja, mehest teadmata,
 sai Sõnast Emaks neitsina.

On sünnitanud Ootaja,
 kuis Gaabriel talle kuulutas.
 Veel emaihus, rõõmuga
 Johannes Teda tervitas.

Ei kartnud Poega hooldada,
 kui sõimes heintel lebas Ta,
 vaid toitis Teda piimaga,
 et Poeg võiks suureks kasvada.

Nüüd rõõmustagu taevaväed
 ja inglid kiitku Jumalat,
 mil karjastele ilmunud
 on Looja kirkus taevane.

Au olgu, Issand, sinule,
 kes Neitsist tulid ilmale.
 Koos Isa, Püha Vaimuga
 meid igavesti valitse. Aamen.